

Valtioneuvoston selonteko teollisuuspolitiikasta

Sisältö

Johdanto.....	3
1. Mitä on teollisuuspolitiikka	5
2. Suomen teollisuus globaalissa taloudessa	11
3. Teollisuuden muuttuva toimintaympäristö	15
3.1 Globaalit jännitteet ja tukikilpailu.....	15
3.2 EU:n teollisuuspolitiikka muutoksessa	16
3.3 Datan hyödyntäminen ja murrosteknologiat muutosajureina	19
3.4 Puhtaan siirtymän investoinneista talouskasvua	20
3.5 Puolustustarvikkeiden ja kaksoiskäyttökäytön kasvava kysyntä	21
3.6 Kilpailu osaavasta työvoimasta.....	22
3.7 Rahoitusympäristön kehitys	22
3.8 Alueiden vahvuudet teollisuuden voimavarana.....	24
4. Teollisuuspolitiikan avainkysymykset Suomessa	25
5. Tavoitteet ja ehdotukset politiikkatoimiksi	29
5.1 Kehitämme toimintaympäristön kilpailukykyä investointien houuttelemiseksi	30
5.2 Tehostamme julkista rahoitusta yksityisen rahoituksen vivuttamiseksi.....	32
5.3 Kasvatamme arvonalisää ja tuottavuutta panostamalla aineettomaan pääomaan	33
5.4 Luomme kasvua tutkimuksesta, innovaatioista ja kansainvälisistä verkostoista.....	35
5.5 Hyödynnämme puhtaan siirtymän sekä bio- ja kiertotalouden mahdollisuudet	37
5.6 Panostamme logistiikkaan, infrastruktuuriin ja teollisiin keskittymiin.....	39
5.7 Varmistamme osaavan työvoiman saatavuuden	41
6. Teollisuuspolitiikka elää ajassa	43

Johdanto

Muutokset talouden kansainvälisessä toimintaympäristössä ovat vaikuttaneet suomalaisten yritysten kilpailuasemaan globaaleilla markkinoilla. Ulkomaankaupan pitkäkestoisen alijäämän ja tuottavuuden heikon kehityksen taustalla on kuitenkin myös muita tekijöitä, joihin tähänastisilla politiikkatoimilla ei olla kyetty vastaamaan riittävästi. Suomen hyötyminen teknologisten murrosten avaamista liiketoimintamahdollisuuksista sekä kyky skaalata lupaavista uusista avauksista merkittävää liiketoimintaa eivät ole olleet samalla tasolla verrokkimaiden kanssa. Myöskään Suomeen suuntautuvien investointien määrä ei ole ollut riittävä teollisuuden uudistumisen kannalta. Suomen vaihtotase on ollut pääosin negatiivinen jo 2010-luvun alusta lähtien. Samoin julkinen talous on ollut alijäämäinen, mikä näkyy velkaantumiskehityksenä. Suomen onkin kyettävä vauhdittamaan vientivetoista talouskasvua myös julkisen talouden tasapainottamiseksi.

Edellä mainittuihin haasteisiin vastaamiseksi pääministeri Petteri Orpon hallitus päätti ohjelmassaan laatia pitkäjänteisen teollisuuspoliittisen strategian. Strategia sisältää vientiteollisuudelle olennaiset politiikkakokonaisuudet, kuten logistiikan, ja sen tavoitteena on kasvuhakuisten, työllistävien ja vientiin tähtäävien yritysten kasvu sekä työpaikkojen säilyminen Suomessa.

Teollisuuspoliittinen strategia laadittiin työ- ja elinkeinoministeriön johdolla ja luovutettiin elinkeinoministeri Wille Rydmanille joulukuussa 2024¹. Strategia antaa kokonais kuvan hallituksen teollisuuspolitiikan painopisteistä ja keinoista sekä tarkastelee Suomen kannalta keskeisimpiä EU:n teollisuuspolitiikan kysymyksiä ja kytkee ne kansallisen teollisuuspolitiikan kontekstiin.

Teollisuuden toimintaympäristössä on moni asia muutoksessa, johtuen muun muassa presidentti Trumpin hallinnon toimenpiteistä sekä uuden komission valmistelusta muutoksista EU:n teollisuuspolitiikkaan. Myös kotimaassa teollisuuspolitiikan kysymykset ovat hyvin konkreettisesti politiikan asialistalla, liittyen niin hallituksen puoliväliriihen yhteydessä harkittaviin kasvutoimiin kuin jo tehtyjen päätösten toimeenpanoon. Esimerkiksi hallituksen käynnistämä EU:n väliaikaisen kriisipuitteen mukainen investointitukiohjelma sekä Suomen Teollisuussijoituksen uusi strategia

¹ Teollisuuspoliittinen strategia, ohjausryhmän raportti. TEM:n julkaisu 2024:49. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/165954>

mahdollistavat toimenpiteiden kohdentamisen aiempaa valikoivemmin Suomen kan-
nalta strategisille investoinneille.

Hallitus katsoo, että tässä muuttuvassa tilanteessa Suomen teollisuuspolitiikan
isosta kuvasta ja pitkän aikavälin linjauksista on syytä käydä keskustelua poliittisten
päättäjien kesken. Hallitus toivoo, että keskustelu tukee jaetun näkemyksen muo-
dostamista Suomen teollisuuden menestymisen tekijöistä. Selonteko perustuu tuo-
reen teollisuuspoliittisen strategian seitsemän tavoitteen mukaiseen jäsenyykseen.
Selonteko tuo keskusteluun strategian ohjausryhmän tekemät ehdotukset harkitta-
vista uusista politiikkatoimista.

Teollisuuspoliittinen strategia laadittiin yhteistyössä keskeisten sidosryhmien kanssa
varmistuen, että kasvun edellytyksiin vaikuttamisen agendasta on yhteinen näke-
mys. Strategian ohjausryhmässä olivat elinkeinoelämän osalta edustettuina Energia-
teollisuus, Kemianteollisuus, Teknologiateollisuus, Metsäteollisuus, Keskuskauppa-
kamari, Elinkeinoelämän keskusliitto sekä Teollisuusliitto. Ohjausryhmässä olivat
mukana myös Akava, PALTA, LVM, MMM, OKM, TEM, UM, VM, YM, Business Fin-
land, Finnvera, VTT, Suomen Teollisuussijoitus sekä ELY-keskusten edustaja. Mui-
den toimijoiden kuulemiseksi strategiahankkeella oli sähköpostilaatikko kommenttien
toimittamista varten, ja strategian linjauksista järjestettiin kaksi avointa sidosryhmäti-
laisuutta, joilla tavoitettiin laaja joukko kiinnostuneita tahoja. Työn edistymisestä ra-
portoitiin työllisyyden ja yrittäjyyden ministerityöryhmälle.

Selonteon tekstin ollessa jo valmis Risto Murrin johtama työryhmä julkaisi Kasvu-
riihi-hankkeen loppuraportin². Työryhmän ehdotusten suhdetta teollisuuspolitiikan
selonteon painotuksiin on syytä analysoida selonteon pohjalta käytävissä keskuste-
luissa.

² Kasvuriihi-hankkeen loppuraportti. Valtioneuvoston julkaisu 2025:25.
<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/166138>

1. Mitä on teollisuuspolitiikka

Teollisuuden toimintaympäristöä ja kilpailuedellytyksiä tukevalla politiikalla on Suomessa pitkät perinteet. Sotien jälkeen valtio toteutti aktiivista teollistamispolitiikkaa osana uudelleenrakentamista ja loi perustan monille nykyisille teollisuuden keskittymille. Panostukset kohdistettiin valituille aloille valtion vahvassa ohjauksessa, teknologian siirron ollessa keskeinen osa keinovalikoimaa. Kansainvälisesti edettiin kohti sääntöpohjaisempaa talousmallia mm. Maailman kauppajärjestön WTO:n perustamisen myötä.

1980-luvulla elinkeinorakenteen monipuolistaminen ja kansalliset klusterit nousivat politiikan keskiöön. 1990-luvulla valtion rooli alettiin ymmärtää enemmänkin mahdollisuuksien luojana ja korostettiin innovaatioita ja teknologioita. Innovaatiopolitiikasta tuli Suomen kasvupolitiikan ydintä, panostuksia suunnattiin TKI-toimintaan huomioiden globalisaation mahdollisuudet ja haasteet³. Seuraavaksi huomio kohdistui innovaatiojärjestelmän ja tietoyhteiskunnan kehittämiseen, myöhemmin missiolähtöiseen innovaatiopolitiikkaan osana laajempaa transformatiivista yhteiskuntapolitiikkaa.

2000-luvulla teollisuuden kehityksen tukemisessa on Suomessa edelleen korostunut innovaatioiden edistäminen, mutta viimeaikaiset kehityskulut ja kriisit ovat herättäneet tarpeen pohtia asiaa uudelleen. Innovaatiopolitiikan toimet palvelevat teollisuuden uudistumista, mutta eivät enää riitä huolehtimaan teollisuuden kilpailukyvyn säilymisestä. Keskustelussa on esillä sekä missiokeskeinen ajattelu että perinteisten teollisuusalojen kilpailukyvyn ja työpaikkojen turvaaminen.⁴ Teollisuuspolitiikkaa voi pitää erilaiset toimet yhteen kokoavana sateenvarjokäsitteenä, jota toteutetaan useiden eri politiikkalohkojen kautta. Samalla paine vertikaalisen eli kohdennetun teollisuuspolitiikan harjoittamiseen on kasvanut.

Viimeaikaisessa teollisuuspoliittisessa kilpajuoksussa Yhdysvaltojen, Euroopan unionin ja Kiinan välillä julkisia tukia, investointeja, pääomasijoituksia, tutkimus- ja kehittämisspanostuksia sekä hankintoja on ohjattu strategisiksi määriteltyjen teollisuuden-

³ Ylä-Anttila, P. & Palmberg, C. 2006. *The Specificities of Finnish Industrial Policy – Challenges and Initiatives at the Turn of the Century*, ETLA Discussion Papers, No. 973. URL: <https://www.etla.fi/en/publications/dp973-en/>

⁴ Nordic West Office. 2006. Teollisuuspolitiikka suurvaltakilpailun ja vihreän siirtymän maailmassa - Kuinka Suomi voittaa kamppailun investoinneista ja työpaikoista?

alojen, arvoketjujen ja teknologioiden kehitykseen. Muun muassa uusiutuvalle energialle, sähköautoille, mikrosiruille ja kriittisille raaka-aineille on annettu strateginen merkitys. Laajemmassa merkityksessä teollisuuspolitiikaksi luetaan yritysten toiminnalle edellytyksiä luovat toimet, kuten toimiva infrastruktuuri, julkinen tutkimus-, kehittämis- ja innovaatorahoitus, koulutus, tehokas julkishallinto ja sääntely. Erityisesti valikoivat, kohdennetut politiikkatoimet ovat kuitenkin voimistuneet viimevuosien teollisuuspolitiikassa⁵.

OECD määrittelee teollisuuspolitiikan tarkoittavan⁶ ”**toimenpiteitä, joiden tarkoituksena on rakenteellisesti parantaa kotimaisen yrityssektorin suorituskykyä**” (interventions intended to improve structurally the performance of the domestic business sector”).

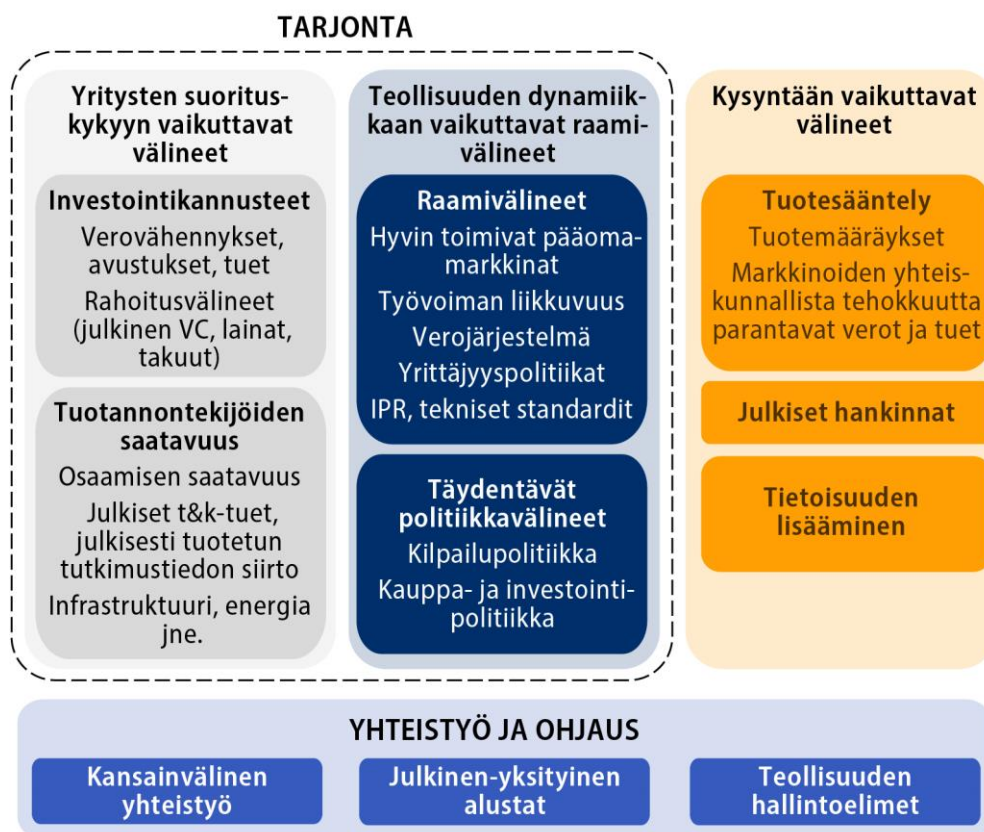
OECD:n kokonaisvaltaisen määritelmän mukaan teollisuuspolitiikka ei koske vain valmistavaa teollisuutta vaan koko yksityistä sektoria. Se kattaa laajan joukon välineitä kuten immateriaalioikeuksien suojelun, julkiset hankinnat, T&K-kannusteet, osaamisen vahvistamisen sekä toimet infrastruktuurin kehittämiseksi. Koska teollisuuspolitiikalla halutaan vaikuttaa rakenteelliseen suorituskykyyn, tärkeitä rinnakkaisia politiikka-alueita ovat kilpailu, verotus, kauppa, investoinnit sekä yleinen elinkeinopolitiikka. Sen sijaan makrotaloudelliset politiikat eivät kuulu teollisuuspolitiikkaan, sillä niillä vaikutetaan yritysten suhdannekiertoon, ei yrityssektorin rakenteelliseen suorituskykyyn.

Teollisuuspolitiikan välineitten osalta OECD tunnistaa horisontaalisten ja kohdennettujen politiikkatoimien rinnalla myös eron kysyntälähtöisten sekä kahdentyyppisten tarjontapuolen välineiden välillä. Tarjontapuolen välineet jakautuvat yrityksen suorituskykyä parantaviin (”within instruments”) sekä teollisuuden dynamiikkaan vaikuttaviin (”between”/framework instruments). Lisäksi governance eli yhteistyön ja ohjauksen, ”hallinnan” käytännöt ja toimenpiteet nähdään omana politiikkatoimien kategoriana. OECD:n teollisuuspolitiikan määritelmä osoittaa, kuinka englanninkielinen käsite industrial policy ymmärretään yleisesti valmistavaa teollisuutta laavammin, vastaten pikemminkin elinkeinopolitiikan käsitettä.

⁵ Mainettaan parempi teollisuuspolitiikka. Uuden talousajattelun keskus UTAK, Raportteja 2/2024

⁶ An industrial policy framework for OECD countries, OECD 2022, https://www.oecd-ilibrary.org/science-and-technology/an-industrial-policy-framework-for-oecd-countries_0002217c-en

Kuva 1: Teollisuuspolitiikan välineitten jäsenys

Lähde: An Industrial Policy Framework for OECD Countries, OECD 2022 (Suomennos ja tekstin mukautus teollisuuspoliittisen strategian sihteeristön)

TEM:n johdolla vuonna 2024 laaditussa teollisuuspoliittisessa strategiassa⁷ OECD:n yleistä teollisuuspolitiikan määritelmää on täsmennetty seuraavilla määritteillä:

Strategian **päähuomio on vientiteollisuudessa**, kuitenkin huomioiden sen kiinteä kytkeytyminen eri toimialoihin. Strategiassa ei lähtökohtaisesti suljeta pois mitään toimialoja, mutta keskitytään vientiteollisuuden kannalta keskeisimpiin toimintoihin.

⁷ Teollisuuspoliittinen strategia, ohjausryhmän raportti. TEM:n julkaisu 2024:49. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/165954>

Viennin arvonlisäpohjaisen tarkastelun myötä huomioidaan myös ne pääosin kotimarkkinoilla toimivat alat, jotka ovat teollisuuden arvoketjuissa merkittävimpiä kotimaisen arvonlisän luomisessa. Tämä tuo aiempaa selkeämmin esille palveluiden – erityisesti digitaalisten ja dataa hyödyntävien palveluiden – merkityksen vientiteollisuuden arvonluonnissa. On huomattava, että teollisuutta koskevan datan tilastoluokitus perustuu valmistavaan teollisuuteen, eikä tuo esille palveluiden kasvavaa merkitystä teollisuusyritysten liiketoiminnassa.

Strategia perustuu **ensisijaisesti horisontaalisiin, uudistumista tukeviin toimenpiteisiin**, joilla kohennetaan teollisuuden yleisiä toimintaedellytyksiä ja vaikutetaan yritysten toimintaympäristöön toimialasta riippumatta, niin ettei vääristetä markkinoiden toimivuutta. Tähän tarkoitukseen julkinen valta voi mm. kehittää mahdollistavaa säädösympäristöä ja käyttää erilaisia välineitä koulutuksen, osaajien saatavuuden, tutkimuksen, kehittämistoiminnan, innovaatioiden sekä viennin ja kansainvälistymisen edistämiseen. Toimintaympäristön muutosten, erityisesti kasvaneen valtiotukipailun myötä tarve kohdennetuille/vertikaalisille teollisuuspoliittisille toimille on kuitenkin kasvanut. Kohdennettujen julkisten toimenpiteiden tulee ratkaista tehokkaasti joku tunnistettu ongelma, joka ei ratkea yksityisten markkinoiden toimesta. Strategia ei sisällä toimialakohtaisia lukuja, mutta siinä huomioidaan toimialojen erityispiirteet ja tunnistetaan tarve erilaisille politiikkatoimille.

Strategia kuvaa teollisuuspolitiikkaa ja siihen liittyviä julkisen vallan toimenpiteitä **kansallisella tasolla**. Strategia huomioi Suomen alueelliset vahvuudet ja mahdollisuudet esimerkiksi puhtaan siirtymän ja siihen kytkeytyvien investointien sijoittumisessa. Se tarkastelee alueiden erityispiirteitä ja tarpeita siitä näkökulmasta, miten alueellisesti hajautuneet voimavarat voidaan parhaiten hyödyntää kansallisessa kehittämisessä ja miten teollisuuden kehittymisedellytykset koko maassa tulee huomioida. Strategia tunnistaa Itä- ja Pohjois-Suomen kehittämisohjelmien merkityksen kansalliselle teollisuuspolitiikalle. Strategia myös huomioi alueellisten ja paikallisten toimijoiden keskeisen roolin teollisuuspolitiikan toimeenpanossa. Esimerkiksi TE-palvelujen siirtäminen kaupungeille/kunnille vuonna 2025 avaa mahdollisuuksia yritysten sijoittumisen kannalta keskeisten toimintojen parempaan yhteen sovittamiseen, kuten kaavoituksen ja maankäytön sekä työvoima- ja yrityspalvelujen kesken.

Teollisuus- ja TKI-politiikka (tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiopolitiikka) ovat monin tavoin lomittuneet keskenään ja tavoitteena on saada nämä politiikkalohkot toimimaan aiempaa paremmin toisiaan tukevalla tavalla. TKI-politiikan pitkäjänteiset pa-

nostukset osaamisen ja kyvykkyyksien vahvistamiseksi sekä teollisuuspolitiikan resurssien kohdentaminen lupaavimpien toimialojen ja yritysten kasvun tukemiseksi on tehtävä tiiviissä vuoropuhelussa.

TKI-politiikalla edistetään pitkäjänteisesti uuden tiedon ja osaamisen syntymistä, jonka varaan yritykset pystyvät rakentamaan omia kyvykkyyksiään uusien ratkaisujen kehittämiseksi ja markkinoille viemiseksi. TKI-politiikan peruselementtejä ovat uuden tiedon luominen ja soveltaminen, korkealaatuisen perustutkimuksen ja soveltavan tutkimuksen tukeminen, laaja-alainen osaamis pohja ja tutkijankoulutus sekä yritysten innovaatiotoiminnan edistäminen. TKI-resurssien kohdentamisessa otetaan huomioon erilaisten uusien ratkaisujen kysynnän kehitys ja kannustavuus yksityisen sektorin toimijoille panostaa niiden kehittämiseen.

Teollisuuspolitiikan tehtävänä on puolestaan tukea liiketoiminnan kasvua ja kansainvälistymistä, erityisesti korkean arvonlisän toiminnoissa, sekä edistää yritysten ja toimialojen kilpailukykyä ja uudistumista. TKI-politiikan ja teollisuuspolitiikan jaettu tavoite on saada yhä useampi yritys panostamaan osaamis pohjaiseen kasvuun, tutkimukseen ja kehittämiseen sekä tukea kehitettyjen uusien ratkaisujen hyödyntämistä ja viemistä markkinoille. TKI-politiikan toimet nivoutuvat teollisuuspolitiikkaan myös muilla tavoin, liittyen mm. IPR-toimintaympäristön kehittämiseen, standardointiin, innovatiivisiin julkisiin hankintoihin ja uusia ratkaisuja mahdollistavaan sääntelyyn.

Geotaloudelliset riskit ja teollisuuspolitiikka

Geopoliittisten jännitteiden kasvun myötä geotaloudellisten riskien vähentäminen on tuonut valtioiden väliseen tukikilpailuun uuden perusteen markkinapuutteiden paikkaamisen rinnalle⁸. Uusia, politiikkatoimien kannalta tärkeimpiä aloja ovat sellaiset, joilla markkinapuutteet ja geopolitiikka yhdistyvät. Esimerkkinä on siirtyminen uusiutuviin energialähteisiin, jolloin teknologista siirtymää on syytä tukea samalla kun vähentää energiariippuvuutta.

ETLA:n mukaan ajattelun muutos näkyy myös Mario Draghin viimesykyisessä raportissa, jossa EU:n kilpailukyvyyn lisäämisen rinnalla keskeisiksi tavoitteiksi on nostettu turvallisuuden parantaminen ja tuontiriippuvuuksien vähentäminen. Tämän myötä EU:n politiikkatoimet uusiutuvaan energiaan ovat nousseet uudella tavalla esille. Energiayhtiöiden investointeja uusiutuvaan energiaan on EU-alueella tuettu voimakkaasti aiemminkin, mutta energian tuotannossa tarvittavan teknologian valmistusta on tuettu huomattavasti vähemmän. Lupaavimmatkin kasvualat sisältävät lukuisia riskejä yritystukikilpailun osalta, huomauttaa ETLA. Vaikka markkinapuutteet ja geotaloudelliset riskit tunnistettaisiin oikein, politiikkatoimet voivat myös epäonnistua: tuettavat alat tai yritykset valitaan väärin, eturyhmien lobbaus vaikuttaa tai tukien mittakaava nousee liian anteliaaksi.

⁸ Elinkeinoelämän tutkimuslaitos, VN TEAS Policy Brief 2025. *Geotalous muuttaa elinkeinopoliittikkaa*.

2. Suomen teollisuus globaalissa taloudessa

Teollisuuden toimintaympäristön haasteet näkyvät koko Suomen taloudessa, joka on yritysrakenteesta johtuen riippuvainen pienestä määrästä suuryrityksiä: 100 suurinta viejää muodostivat lähes 60 prosenttia Suomen viennistä (2019), mikä on suurempi osuus kuin muissa Pohjoismaissa. Vastaavasti pk-yritysten osuus viennissä ja osallistumisessa globaaleihin arvoketjuihin on Suomessa alhainen⁹. Suomen viennin intensiteetti on alhainen verrattuna muihin pieniin avoimiin talouksiin, sillä vain hieman alle 10 prosenttia suomalaisyrityksistä tekee vientiä. Suomen haavoittuvuutta lisää se, että merkittävä osa arvonalisästä tulee muutamalta hitaasti kasvavalta sektorilta.

Alla oleva kuvio antaa yleiskuvan Suomen keskeisimmistä toimialoista, bruttoviennin mukaisessa järjestyksessä.

Kuva 2: Yleiskuva keskeisimmistä toimialoista

Toimiala TOL-jaottelun mukaan	Bruttovienti, €mrd 2021	Liikevaihto, €mrd 2022	Yritykset, lkm tuhansissa 2022	Henkilöstö, hiv tuhansissa 2022	Kokonais- pääoman tuotto, % 2022
Metalliteollisuus pl. sähkö- ja elektroniikka	29,0	56,1	12,0	131,1	6,8
Kemianteollisuus	15,0	38,3	1,1	32,5	12,1
Sähkö- ja elektroniikkateollisuus	13,9	28,6	1,3	39,9	2,5
Metsäteollisuus	13,9	31,8	2,5	37,3	7,4
Informaatio ja viestintä	8,8	27,0	21,0	101,6	5,7
Kuljetus ja varastointi	4,9	25,1	23,7	107,7	2,7
Tukku- ja vähittäiskauppa	3,3	139,8	55,1	226,1	6,5
Ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta	2,6	19,7	68,2	115,6	4,2
Muu valmistava teollisuus	2,2	8,8	8,9	32,2	3,1
Elintarviketeollisuus ym.	1,6	13,0	2,6	34,7	4,3
Kaivostoiminta ja louhinta	0,9	2,9	1,1	6,1	7,0
Muut toimialat	2,9	130,7	116,3	427,9	3,7

Lähde: Perustuu Tilastokeskuksen taulukoihin 13vx, 12s7 sekä 124I

Suomi ei kuitenkaan ole mitenkään poikkeuksellisen vientiriippuvainen maa: viennin osuus Suomen bkt:sta vuonna 2023 oli 41 prosenttia kun euromailla osuus oli yli 51 prosenttia. Viennin myönteinen kehitys on kuitenkin välttämätön edellytys elintasomme ylläpitämiseksi. Viennin myötä yritykset altistuvat kansainväliselle kilpailulle ja voivat myös saavuttaa tuotannon mittakaavan, jossa TKI-investoinneista tulee

⁹ OECD Economic Review of Finland, 2022.

kannattavia. Tällä hetkellä merkittävä osa Suomen suurimmista vientiyrityksistä ei ole erityisen TKI-intensiivisiä, olipa kyse tuotteista tai niihin liittyvistä palveluista.

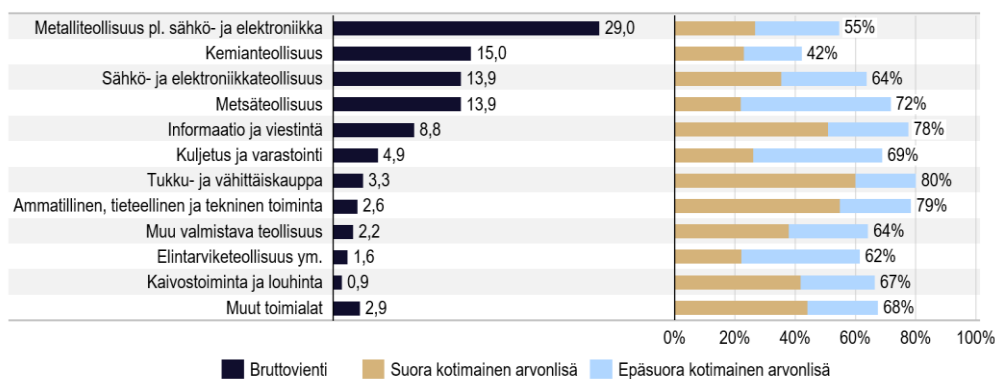
Suomen elinkeinorakenne on perinteisesti nojannut valmistavaan teollisuuteen. Teollisuuden osuus bkt:sta vuonna 2022 oli Suomessa reilut 18 prosenttia, mikä on Pohjoismaista kärkeä ja jonkin verran EU-keskiarvon (16,8%) yläpuolella. Valmistava teollisuus, ja etenkin ns. perinteiset teollisuudenalat ovat myös viennin kannalta selkeästi suurimpia toimialoja Suomessa. Toimialoja tarkastellessa on kuitenkin viennin bruttolukujen rinnalla otettava huomioon myös viennin kotimainen arvonlisä, jonka suhteen erot toimialojen välillä ovat merkittäviä.

Korkea kotimaisen arvonlisän osuus bruttoviennistä tarkoittaa esimerkiksi sitä, että toimiala keskittää alihankintansa Suomeen ja lisää näin kotimaista tuotantoa myös muilla toimialoilla – toimialan vienti johtaa kerrannaisvaikutuksiin kotimaan taloudessa. Tällaisessa tarkastelussa suurten yritysten suhteellinen osuus viennistä laskee pienten ja keskisuurten yritysten osuuksien kasvaessa. Tämä nostaa esille toimialojen väliset erot sekä pienten yritysten niiden bruttovientiä suuremman merkityksen viennin kotimaiselle arvonlisälle¹⁰.

Kuva 3: Keskeiset toimialat viennin ja viennin kotimaisuusasteen mukaan

Keskeiset toimialat viennin ja viennin kotimaisuusasteen mukaan

Vienti €mrd, kotimaisuusaste % viennistä, 2021

Valmistavan teollisuuden ryhmittely TOL-koodien mukaisesti
Metalliteollisuus 24-25, 28-30, 33, Kemianteollisuus 19-22; Sähkö- ja elektroniikkateollisuus 26-27; Metsäteollisuus 16-17; Elintarviketeollisuus 10-12; Muu valmistava teollisuus 13-15, 18, 23, 31-32

Lähde: Tilastokeskus, taulukko 12s7

¹⁰ Tilastokeskus on yhdessä OECD:n kanssa kehittänyt arvonlisäpohjaisen ulkomaankaupan tilastointia OECD:n ja WTO:n luomaan Trade in Value Added-kehikkoon (TiVA) perustuen.

Vientiin päätyvä tuotanto luo luo teollisuuden toimialoilla suoraan noin 150 000 työpaikkaa ja palvelualoilla noin 65 000 työpaikkaa¹¹. Viennin epäsuorat työvoimavaikutukset puolestaan näyttävät toimialanäkökulmasta huomattavan erilaisilta kuin suorat vaikutukset. Vienti luo epäsuoraan yli 270 000 työpaikkaa¹², näistä yli 200 000 on palvelutoimialoilla, etenkin keskitason ja korkeasti koulutettujen työntekijöiden työpaikkoja.

Suomen elinkeinorakenne on muiden länsimaiden tavoin siirtynyt viime vuosikymmeninä voimalla kohti palvelu- ja digitaloutta. Rajanveto teollisuuden ja palvelujen välillä on kuitenkin usein vaikeaa. Lisäksi teollisuus on omassa tuotannossaan merkittävä palvelujen käyttäjä ja myös tätä kautta vahvasti integroitunut palvelusektorin kanssa. Teollisuusyritysten liikevaihdosta merkittävä osa syntyy esimerkiksi huolto tai ylläpitopalvelujen myynnistä.

Suomeen suuntautuvan ulkomaisen sijoituskannan arvo vuonna 2022 oli 78 miljardia euroa, josta suuntautui teollisuuteen vajaa kolmannes (21 miljardia euroa). Ulkomaiset sijoitukset Suomeen ovat polkeneet paikallaan, Suomi ole onnistunut houkuttelemaan merkittävästi pääomia monista vahvoista toimialoistaan huolimatta. Sen sijaan suomalaiset yritykset ovat sijoittaneet ja laajentuneet varsin ahkerasti ulkomaille, sijoituskannan arvo Suomesta ulkomaille vuonna 2022 oli 130 miljardia euroa ja tuotosten nettovaikutus Suomen vaihtotaseeseen ennätyselliset 6,9 miljardia euroa. Edes viime vuosien kriisit eivät näytä hillinneen suomalaisten sijoitusintoa ulkomaille: sijoituskanta ulkomaille kasvoi vuodesta 2015 vuoteen 2022 yli 40 miljardia euroa.

EU-maiden vertailussa suomalaiset yritykset ja etenkin teollisuus ovat olleet edelläkävijöinä hyödyntämässä globaalia työnjakoa toimintojen ulkoistamisessa ja siirtämisessä ulkomaille. Vuosia 2018-20 koskeneen kyselyn mukaan ulkoistuksien vauhti näyttää kuitenkin merkittävästi hiljentyneen Suomessa. Yleisimmin on ulkoistettu hallinto- ja tukipalveluita, tuotantoa ja tietotekniikkapalveluita. Digitalisaatio ja tietoverkot ovat mahdollistaneet myös teollisuuden välituotteina käyttämien palvelujen tuotannon ja kilpailun globaalisti.

¹¹ Arvonlisäpohjainen ulkomaankauppa tilasto, käyttäjän käsikirja, Eduskunnan tulevaisuusvaliokunnan julkaisu 4/2022.

¹² Sama kuin edellä.

Orastavia positiivisia merkkejä teollisuudessa

Tuoreet selvitykset kertovat, että suuret suomalaiset yritykset näkevät toimintaympäristössään orastavia positiivisia merkkejä¹³. Kysynnän uskotaan virkoavan niin Suomessa kuin ulkomailla. Korkeiden korkojen laskun odotetaan tuovan helpotusta sen alkaessa parantaa sekä loppukuluttajien että investointihyödykkeitä ostavien yritysten ostovoimaa. Enemmistö yrityksistä odottaa korkeiden korkojen laskun vauhdittavan toimintaansa vuoden 2025 jälkimmäisellä puoliskolla. Esimerkiksi jäädytettyjä investointiaikeita saatetaan lähteä taas toteuttamaan. Positiivisia odotuksia tukee suomalaisten ja eurooppalaisten päättäjien vahvat viestit hallinnon sujuvoittamiseen ja sääntelyn keventämiseen liittyen.

Sama optimismi näkyy myös EK:n tuoreessa investointitiedustelussa, jonka mukaan teollisuusinvestointien odotetaan kääntyvän kuluvaan vuonna maltilliseen kasvuun. Investoinnit lisääntyisivät vajaalla neljällä prosentilla noin 9,7 miljardiin euroon. Kiinteät investoinnit vauhdittuisivat vähän enemmän kuin tutkimus- ja kehitystoiminta, jonka nousu jäisi hitaaksi.¹⁴

Suurten yritysten toiveikkaus heijastuu myös suomalaisten pk-yritysten odotuksiin.¹⁵ Kaikilla toimialoilla ennustetaan edellisvuotta vahvempaa kasvua: kun vuoden 2024 liikevaihdon arvioidaan kasvaneen kahdella prosentilla, ennustavat yritykset vuodelle 2025 keskimäärin jopa kahdeksan prosentin kasvua. Myös tilauskantojen hienoinen kasvu on positiivinen signaali, mikä ennakoii kasvuvauhdin kiihtymistä. Eriyisen positiivista on käänne teollisuusyritysten näkymissä, joiden osalta sekä investointien että liikevaihdon ennustetaan palaavan kasvu-uralle; tällä on heijastusvaikutuksia myös muualle taouteen.

¹³ OP:n Suuryritystutkimus 2025: [Rohkeaa uudistumista vai jalkoihin jäämistä?](#)

¹⁴ Elinkeinoelämän keskusliitto 2025: [Investointitiedustelu - tammikuu 2025 - Elinkeinoelämän keskusliitto](#)

¹⁵ Suomen Teollisuussijointus 2025: [Kasvuyrityspulssi_250117.pdf](#)

3. Teollisuuden muuttuva toimintaympäristö

3.1 Globaalit jännitteet ja tukikilpailu

Viimeaikaiset kriisit, kuten pandemia ja Venäjän sotatoimet Ukrainassa sekä pidempiaikaiset kehityskulut, kuten digitaalinen transformaatio, ilmastonmuutos ja geopoliittisten jännitteiden kasvu ovat muuttaneet voimakkaasti talouden toimintaympäristöä Suomessa ja koko maailmassa. Muutosten myötä valtion rooli ja koordinaatio yrityssektorilla ovat vahvistuneet. Markkinoiden avoimuutta painottavan politiikan rooli on pienentynyt valtioneuvoston ja protektionismin lisääntyessä. Nämä muutokset ovat ongelmallisia yritysten kilpailuasemalle erityisesti pienissä avotalouksissa, kuten Suomessa.

Talouden globaali toimintaympäristö on murrostilassa, jolle on leimallista monenkeskisen sääntöjärjestelmän haasteet, protektionismin lisääntyminen, yksipuoliset kauppaa rajoittavat toimet sekä epätasainen kilpailuympäristö. Arvoketjujen toimintaa haastavat niin raaka-aineiden ja osaamisen saatavuus kuin tuotantokustannuksetkin. Arvoketjut ovat kokeneet merkittäviä häiriöitä pandemian ja Venäjän hyökkäyssodan vaikutuksesta. Tilanteesta on alettu toipua esimerkiksi lisäämällä kotimaista tuotantoa, hyödyntämällä uusia markkinoita ja hajauttamalla arvoketjuja. Tuontiriippuvuuksia pohditaan sekä kansallisella että EU-tasolla ja arvoketjuihin liittyvät riskikartoitukset yrityksissä ovat yleistyneet.

Kiina on systemaattisesti pyrkinyt vahvistamaan omavaraisuuttaan erityisesti itselleen strategisesti tärkeillä sektoreilla, kuten teknologiaan ja vihreään siirtymään liittyen. Tähän pyrkimykseen liittyvät valtion tukitoimet ovat keskeinen tekijä globaalien tukikilpailun kiihtymisen taustalla. Yhdysvallat on pyrkinyt vastaamaan Kiinan toimiin erityisesti vuonna 2022 säädetyin Inflation Reduction Act (IRA) –lakipaketin kautta ja samalla leikkaamaan hiilidioksidipäästöjään, hillitsemään inflaatiota ja luomaan uusia työpaikkoja kotimarkkinoilleen. Donald Trumpin toisen presidenttikauden odotetaan tuovan uusia kevennyksiä yritysten sääntelyyn ja verotukseen sekä lisäävän protektionistisia kauppapoliittisia toimia. Tämän selonteon laatimisen hetkellä esillä ovat presidentti Trumpin hallinnon suunnitelmat asettaa tuontitullit Kanadasta, Meksikosta

ja Kiinasta sekä mahdollisesti myös Euroopasta tuotaville tuotteille. Nämä suunnitelmat merkitsevät epävarmuutta talouteen ja kansainväliseen kauppaan. USA:n voimakkaat kauppapoliittiset toimenpiteet saattavat myös entisestään vahvistaa maailmantaouden blokkiutumista.

EU:ssa erityisesti Yhdysvaltojen toimet aiheuttivat painetta jatkaa pandemian vuoksi joustavoitettuja valtiontukisääntöjä mm. teollisuuden vähähiilistämiseksi ja nettonollataloutta edistäville hankkeille. Komissio hyväksyi vuosina 2023 ja 2024 useita EU-maiden puhtaan siirtymän investointien tukiohjelmia, joiden budjettien yhteissumma on yli 155 miljardia euroa.¹⁶ Kiihtyvä valtiontukikilpailu haittaa EU:n sisämarkkinoiden tervettä toimintaa, mikä on vahingollista suomalaisille yrityksille. Kasuvat investoinnit tarjoavat kuitenkin myös mahdollisuuksia kilpailukykyisiä ratkaisuja toimittaville suomalaisille yrityksille.

3.2 EU:n teollisuuspolitiikka muutoksessa

Euroopan unionin uuden komission ja parlamentin ensimmäisenä vuotena odotukset EU:n teollisuus- ja kilpailukykypolitiikalle ovat korkealla. EU-tason päätökset antavat monessa asiassa viitekehyksen myös Suomen teollisuuspolitiikalle. Ennakoiva vaikuttaminen on ensisijaisen tärkeää, sillä EU:n teollisuuspolitiikka voi merkittävästi heikentää tai vaihtoehtoisesti edistää Suomen kansallisen teollisuuspolitiikan vaikutavuutta. Tämä selonteko tarkastelee Suomen kannalta keskeisimpiä teollisuuspolitiikan kysymyksiä ja kytkee ne kansallisen teollisuuspolitiikan kontekstiin. Suomen kannat näihin kysymyksiin valmistellaan kuitenkin EU-yhteensovittamisjärjestelmässä yhteistoiminnassa eduskunnan kanssa.

Suomen EU-politiikan avaintavoite on ollut, että EU:n pitkän aikavälin strateginen kilpailukyky perustuu unionin omien vahvuuksien edelleen kehittämiseksi ja markkinaehtoisille ratkaisuille. Toimivat sisämarkkinat ja tehokas, tasapuoliset toimintaolosuhteet turvaava valtiontukipolitiikka ovat keskeinen lähtökohta. Suomi on kannanotoissaan korostanut, että EU:n teollisuuspolitiikan keinoin tulisi ensisijaisesti edistää teollisuuden uudistumista ja jättää riittävästi tilaa teknologiselle kehitykselle ja innovaatioille.

¹⁶ Keskuskaupakamari 2024. https://kauppakamari.fi/wp-content/uploads/2024/07/EU-maiden-puhtaan-siirtymän-tuet_Valtiontukianalyysi202475.pdf

Teollisuuspoliittisten tavoitteiden edellyttämät investoinnit tulevina vuosina ovat merkittäviä. Yhdysvaltoihin verrattuna EU:n mahdollisuudet harjoittaa koko EU:n laajuista teollisuuspolitiikkaa ovat kuitenkin rajatut, johtuen paitsi EU:n budjetista, myös toimivaltakysymyksistä. Euroopan komissiolla ei varsinaisesti ole toimivaltaa teollisuuspolitiikassa, vaan toimenpiteitä toteutetaan pääasiassa muiden politiikka-ohkojen ja rahoitusohjelmien kautta. Teollisuuspolitiikan kuuluessa jäsenmaiden omaan toimivaltaan, on myös vastuu globaaliin kilpailuun vastaamisesta ja toimenpiteiden rahoittamisesta jäänyt pääasiassa niille. Tämä puolestaan on johtanut kansallisten valtiontukien painoarvon kasvuun sisämarkkinoiden terveen kehityksen kustannuksella.

EU:n kannalta kriittiseksi katsotuille teollisuudenaloille suunnattujen toimenpiteiden määrä lisääntyi puheenjohtaja Ursula von der Leyenin ensimmäisen komission toimikauden aikana merkittävästi. EU on pyrkinyt edistämään eurooppalaisen teollisuuden kilpailuasemaa mm. valituille sektoreille kohdennetuilla toimenpidekokonaisuuksilla ja vähentämällä toimitusketjujen riippuvuuksia. Teollisuuspoliittisten toimenpiteiden rahoittamista yhteiseurooppalaisella ratkaisulla on esitetty vaihtoehdoksi kansallisille valtiontuille. Keskusteluissa on ollut uudenlainen investointien edistämiseen tähtäävä Euroopan kilpailukykyrahasto, jonka alle koottaisiin useita EU:n rahoitusohjelmia yhdeksi kokonaisuudeksi ja joka sisällytettäisiin seuraavaan EU:n monivuotiseen rahoituskehukseen. Valtiontukien ja yhteiseurooppalaisten rahastojen lisäksi esillä on pidetty rahoituksen saatavuutta helpottavia ratkaisuja muun muassa Euroopan investointipankin kautta ja pääomamarkkinaunionin avulla.

EU:n monivuotinen rahoituskehys on keskeisin EU:n politiikan toimeenpanon väline. Nykyisessä rahoituskehyksessä on useita eri kilpailukykyä, investointeja sekä tutkimusta, kehittämistä ja innovaatioita (TKI) tukevia rahoitusohjelmia, joiden kautta EU:n teollisuuspolitiikkaa käytännössä rahoitetaan. Näitä ovat muun muassa Horisontti Eurooppa, InvestEU, EU:n avaruusohjelma.

Useat EU:n rahoitustuotteet ovat pääasiallisesti markkinaehtoisia instrumentteja, jotka kanavoidaan markkinaan pankkien tai pääomasijoitusrahastojen toimesta ilman julkisen sektorin osallisuutta. Rahoitustuotteiden etuna on se, että verrattuna vastikkeettomaan tukeen ne vääristävät vähemmän yritysten välistä kilpailua, ja niiden avulla pystytään vivuttamaan samanaikaisesti yksityistä rahaa markkinaan.

Erityisesti Mario Draghin EU:n kilpailukykyä käsittelevä raportti on antanut suuntaa Ursula von der Leyenin toisen komission agendalle, peräänkuuluttaen entistä parem-

min koordinoitua EU-tason ja jäsenvaltioiden teollisuuspolitiikkaa. Investointien rahoituksen rinnalla keskeinen kysymys on ilmastotavoitteiden ja kilpailukyvyn yhteenkytkentä sekä Clean Industrial Deal, joka näyttää pysyvän Green Dealin viitoittamalla tiellä, mutta huomioiden tarpeen sääntelyn yksinkertaistamiselle. Energiaverkot ja energian kilpailukykyinen hinta yrityksille ovat keskeisiä kysymyksiä etenkin Keski-Euroopan teollisuusmahdeille. Keskusteluun on tuotu teollisuuden vähähiilistymistä nopeuttavia aloitteita tukemaan teollisuuden siirtymää ja kanavoimaan investointeja infrastruktuuriin ja energiaintensiivisille sektoreille. Merkittäviä aiheita ovat myös innovaatioiden ja osaamisen merkitys teollisuuden uudistumisessa sekä julkisten tukien suuntaaminen tärkeisiin yhteiseurooppalaisiin (IPCEI-tyyppisiin) hankkeisiin ja samalla prosessin yksinkertaistaminen, rahoituksen saamisen nopeuttaminen ja soveltamisalan laajentaminen strategisten investointien edistämiseen paremmin sopivaksi.

Samoin kuin Draghin raportissa, myös vuoden 2025 alussa julkaistussa kilpailukykykompassissa¹⁷ innovaatioiden puute tunnustetaan EU:n kilpailukykyongelmien juurisyyksi. Kompassissa hahmotellaan EU:lle uutta kilpailukykyä, joka perustuisi innovaatiotavoitteeseen tuottavuuteen ja jonka keskiössä olisivat innovaatiokuilun sulkeminen, vähähiilistymisen ja kilpailukyvyn yhdistäminen sekä EU:n riippuvuuksien vähentäminen ja turvallisuuden kasvattaminen. Lämpileikkaavina kilpailukyvyn mahdollistajina toimisivat EU:n sääntely-ympäristön merkittävä yksinkertaistaminen, sisämarkkinoiden täysimääräinen hyödyntäminen, uudelleenfokusoitu EU:n budjetti, osaamisen vahvistaminen sekä parempi EU-tason ja kansallisten politiikkatoimenpiteiden koordinaatio.

Perusteellisuuden merkitys on komission asialistalla aiempaa keskeisempi. Innovatiivisten yritysten ohella EU tulisi säilyttää houkuttelevana sijaintikohteena myös energiaintensiiviselle teollisuudelle, jonka vähähiilistymispyrkimyksiä voitaisiin komission mukaan tukea muita aloja joustavammin valtiontuilla. Erityistä huomiota on kiinnitetty teräs- ja kemianteollisuuden kaltaisiin energiaintensiivisen perusteellisuuden sektoreihin.

Kilpailukykykompassin yhteydessä nostettiin esiin myös komission aikomus ehdottaa kilpailukyvyn koordinaatiovälinettä, jonka avulla edistettäisiin yhteisiä kilpailukyky-

¹⁷ A Competitiveness Compass for the EU. European Commission, COM(2025) 30 final

prioriteetteja valituilla aloilla ja projekteissa, jotka ovat strategisesti tärkeitä koko Euroopalle. Samalla EU-tason ja kansallisia politiikkoja pyritään sovittamaan yhteen mm. teollisuus-, tutkimus- ja investointipolitiikan osalta.

Komissio julkaisi puhtaan teollisuuden ohjelman (Clean Industrial Deal) helmikuussa 2025¹⁸. Puhtaan teollisuuden ohjelman tavoitteena on luoda perusta EU:n kilpailukyvyille ja vähähiilistymiselle sekä ratkaista kootusti ilmastokriisiin, kilpailukykyyn ja taloudelliseen resilienssiin liittyviä haasteita. Ohjelma on laaja-alainen ja se kokoaa yhteen Ursula von der Leyenin toisen komission teollisuuspolitiikan painopisteitä, fokuksen ollessa erityisesti energiaintensiivisissä teollisuuden sektoreissa, clean techissä ja kiertotaloudessa. Ohjelmassa esitetään toimenpiteitä mm. kohtuuhintaisen energian saatavuuden varmistamiseksi, eurooppalaisen kysynnän lisäämiseksi EU:ssa tuotetuille puhtaille tuotteille, kansainvälisten kumppanuuksien edistämiseksi ja osaamisen kehittämiseksi. Puhtaan teollisuuden tuotteiden tukemiseen ehdotetaan luotavaksi uusi valtioneuvoston tukikehikko ja toimenpiteiden edistämiseen rahoitusta sekä monivuotisessa rahoituskehyksessä että muista rahoituslähteistä.

Myös kansainvälinen valuuttarahasto IMF tuo työpaperissaan esille tarpeen teollisuuspolitiikan koordinoitulle toteutukselle Euroopassa¹⁹. IMF toteaa, että kunkin maan erikseen toteuttama teollisuuspolitiikka voi johtaa negatiivisiin ulkoisvaikutuksiin ja ylituotantoon ilman, että saavutetaan tavoiteltuja hyötyjä.

3.3 Datan hyödyntäminen ja murrosteknologiat muutosajureina

Seuraavalle vuosikymmenelle odotetaan useiden murroksellisten teknologioiden vaikiutumista eri teollisuudenaloilla. Läpimurtoja odotetaan tapahtuvan erityisesti eri teknologioiden rajapinnoissa, samanaikaisesti kun datan hyödyntämisen mahdolli-

¹⁸ The Clean Industrial Deal: A joint roadmap for competitiveness and decarbonisation. European Commission, (COM (2025) 85 final).

¹⁹ Industrial Policy in Europe, A Single Market Perspective. International Monetary Fund WP/24/249

suudet laajenevat. Nopeasti kehittyvät ja laajasti yhteiskuntaan ja talouteen vaikuttavat murrosteknologiat sekä datan tehokkaampi hyödyntäminen luovat uusia liiketoimintamahdollisuuksia suomalaiselle teollisuudelle.

Suomessa on vahvaa osaamista useissa murroksellisissa teknologioissa, kuten mikroelektronikassa (puolijohteet), kvanttiteknologioissa, konnektiviteetissä (langattomat tietoverkot), suurteholaskennassa ja tekoälyssä. Myös uusissa materiaaleissa, bioteknologiassa sekä tietyissä energiateknologioissa Suomi on edelläkävijä. Vahva osaamis pohja yhdistettynä laadukkaaseen tutkimus- ja teknologiainfrastruktuuriin ovat Suomen valttikortteja.

Teknologisen osaamisen ympärille on muodostunut merkittäviä aloja (esim. datateollisuus, mikroelektronikka ja kvanttitekniologia), mutta samanaikaisesti teknologiat viuttavat myös muiden toimialojen uudistumista. Moni näistä teknologioista on kriittiseksi teknologioiksi määriteltyjä sekä kaksikäyttöisiä. Näille teknologioille on muuttuneessa turvallisuustilanteessa entistä suurempi kysyntä sekä merkitys Euroopan strategisen kilpailukyvyyn ja taloudellisen turvallisuuden rakentamisessa.

3.4 Puhtaan siirtymän investoinneista talouskasvua

Puhdas siirtymä edellyttää järjestelmätason muutosta koko yhteiskunnassa. Arviot puhtaan siirtymän investointitarpeista Suomessa vuoteen 2050 mennessä vaihtelevat yli 100 miljardista eurosta (3,3 miljardia euroa/vuosi) jopa 242 miljardin euron lisäinvestointeihin (8 miljardia euroa/vuosi). Globaalilla tasolla tarkasteltuna lisäinvestointien tarpeen on arvioitu olevan vuosittain jopa 3 500 miljardia dollaria. Kansainvälisten arvioiden mukaan jo tehtyjen ilmastositoumusten toteuttamiseksi vähähiilistämisen globaali kysyntä voisi nousta vähintään 20 prosenttia nykyiseen verrattuna, mikä voisi tarkoittaa Suomen vuotuiselle investointitavaroiden viennille yli 3 miljardin euron kasvumahdollisuutta.²⁰

²⁰ Vihreän siirtymän rahoituksen työryhmä, Loppuraportti, Valtioneuvoston julkaisu 2022:73. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/164478>

Suomessa on [EK:n ylläpitämän dataikkunan](#) mukaan vireillä yli 270 miljardin euron edestä vihreän siirtymän investointihankkeita. Näistä noin 14 miljardia on jo tuotannossa, valtaosan ollessa vielä varhaisessa suunnitteluvaiheessa. Mikäli EK:n dataikkunaan listatuista investointihankkeista toteutuisi viidennes, olisi Suomen bruttokansantuote vuosittain arviolta 3 miljardia euroa korkeammalla tasolla. Työllisyys kasvaisi vuositasolla noin 12 000 henkilöllä. Verotulot voisivat kasvaa kumulatiivisesti yli 16 miljardilla eurolla hankkeiden 30 vuoden elinkaaren aikana.²¹

Suomen vahvuus on mahdollisuus lisätä voimakkaasti puhtaan sähkön tuotantoa teollisuuden kasvaviin tarpeisiin. Tämä edellyttää markkinoille uskottavaa näkymää siitä, että Suomi tavoittelee kasvua puhtaasta taloudesta ja sillä on tahtotila luoda tälle suotuisa toimintaympäristö. Tarvitaan investointeja sekä kasvaviin energiansiirtotarpeisiin että sähköjärjestelmän tasapainottamiseen vaihtelevan tuotannon osalta. Teollisuuden osallistuminen kysyntäjoustoihin on ratkaisevaa sekä yritysten oman kilpailukykyyn että energijärjestelmän toimivuuden kannalta.

3.5 Puolustustarvikkeiden ja kaksoiskäyttötöknologian kasvava kysyntä

Suomen Nato-jäsenyys luo uusia mahdollisuuksia suomalaiselle puolustus- ja teknologiateollisuudelle. Naton kautta syntyvät verkostot ovat keskeisiä erityisesti pk-yrityksille, joita valtaosa suomalaisen puolustusteollisuuden toimijoista edustaa. Pk-yritysten pääsy mukaan puolustusteollisuuden ekosysteemihankkeisiin on olennaista alan kasvun jatkumisen kannalta. Teknologian saatavuus sekä kyky tuottaa ja integroida uutta teknologiaa ja teknisiä ratkaisuja kustannustehokkaasti osaksi puolustusjärjestelmää edellyttää teollista tuotantokykyä ja teknologista osaamista.

Naton puitteissa tehtävään tutkimus- ja kehitystoiminnan yhteistyöhön osallistuminen²² mahdollistaa suomalaisille yrityksille ja tutkimusorganisaatioille tietopääoman kasvattamisen, uusien verkostojen hyödyntämisen, ratkaisujen testauksen, jatkorahtituksen saatavuuden ja hankintoihin kytkeytymisen. EU:n vahvistuva politiikka

²¹ Vihreän siirtymän investointien talousvaikutukset, Sweco 2024. https://ek.fi/wp-content/uploads/2024/10/Loppuraportti_Vihrean-siirryman-investointien-vaikutusten-arviointi-1.pdf

²² Suomen Teollisuussijoitus Oy (Tesi) on tehnyt noin 33 milj. € sijoituksen Naton Innovaatorihastoon (rahaston koko 1 mrd €), jonka tavoitteena on sijoittaa kaksikäyttötöknologiaan keskittyviin yhtiöihin suoraan tai rahastosijoitusten kautta.

puolustusteollisuuteen liittyen voi samalla tuoda merkittävää arvonlisää teollisuudelle erityisesti vahvan TKI-yhteistyön ja -rahoituksen sekä yhteishankintojen kautta. Kak-sikäyttötuotteiden laajentuvista markkinoista hyötyminen edellyttää, että hyvin toimi-vat hallitusten väliset yhteydet (government to government) palvelevat alan yritysten vientiponnisteluja.

3.6 Kilpailu osaavasta työvoimasta

Osaavan työvoiman saatavuus on kriittinen kysymys teollisuuden uusiutumiselle ja uusille investoinneille. EU:n teollisuuspolitiikkaa koskevassa keskustelussa osaami-sen puute on nähty keskeisenä esteenä innovaatioille, uusien teknologioiden omak-sumiselle ja vähähiilistymiselle. Myös puhdas siirtymä vaikuttaa merkittävästi uusiin ammatteihin ja esimerkiksi työntekijöiltä vaadittavaan tietotekniseen ja ympäristö-osaamiseen. On ennakoitu, että tulevaisuudessa korkeakoulutettuja tarvitaan merkit-tävästi enemmän kuin heidän nykyinen osuutensa työvoimasta on.

Arviot investointien ja kasvun suuntautumisesta tulisi kyetä huomioimaan nykyistä paremmin osaamistarpeiden ennakoinnissa. Teollisuuden työvoiman kysyntään vas-taaminen edellyttää yhä täsmällisempää toimialakohtaista tietoa työvoiman kysyn-nästä, osaamistarpeista, koulutuksen suuntaamista eri koulutusasteilla teollisuuden tarpeisiin, nopeita ja joustavia koulutuksen muotoja sekä kansainvälisiä rekrytointeja. Julkisen sektorin tarjoaman koulutuksen lisäksi olisi tärkeää edistää yrityslähtöisiä malleja, joissa osa koulutuksesta suoritetaan työelämässä. Ulkomailla suoritettujen tutkintojen ymmärtämistä yrityksissä tulee kehittää samalla kun kansainvälisen rekry-toinnin toimenpiteitä edistetään, koskien myös Suomessa tutkintonsa suorittaneiden ulkomaalaisten rekrytoinnit suomalaisiin yrityksiin.

3.7 Rahoitusympäristön kehitys

Yritysten investoinnit ja investointirahoituksen kysyntä ovat viime vuosina olleet las-kusuunnassa toimintaympäristön epävarmuuden kasvun myötä. Yritysrahoitus - eri-tyisesti pk-yritysten rahoitus - on Suomessa vahvasti pankkikeskeistä ja keskittyntä ja viimeisen vuosikymmenen ilmiö on ollut pankkisääntelyn kiristyminen. Samalla kestävyyskriteerit ovat tulleet sijoitus- ja rahoituspäätöksiin muiden arviointikriteerien

rinnalle. EU:lla on ollut tärkeä rooli sääntelyn ja EU-ohjelmatoiminnan rahoituksen kohdentamisen kautta.

Pitkällä aikavälillä yksityisen rahoituksen saatavuus ja suuntautuminen teollisuuden uudistumisen tarpeisiin on avain innovaatioiden ja talouskasvua edistävien investointien toteutumiselle. Rahoitusmarkkinoiden toimivuus onkin elinkeinoelämän menestyksen kivijalka, julkisen rahoituksen rooli on markkinoita täydentävä ja katalysoiva. Tesin markkinadataan perustuvan näkemyksen mukaan²³ kotimaisten sijoittajien osalta merkittävin rahoituskapeikko on myöhäisen vaiheen VC-sijoituksissa, sekä teollisen mittakaavan hankkeiden rahoittamisessa. Myös aikaisen vaiheen VC-sijoituksissa rahoitusmarkkina on kohtalainen, ja sitä paikkaa kansainvälisen kasvurahoituksen hyvä tarjonta. Siemenvaiheen sijoituksissa Suomessa ei ole kapeikkoa kotimaisen rahoituksen saatavuudessa, mutta kansainväliset sijoittajat puuttuvat siitä lähes kokonaan.

Kansainvälistymisen ja viennin kasvun tarve luo uusia rahoitustarpeita ja yritykset hakevat rahoitusta erityisesti globaalien markkinoiden valloitukseen. Julkiset toimijat, kuten ELY-keskukset, Business Finland ja Finnvera, ovat keskeisiä rahoituksen tarjoajia erityisesti pk-yrityksille, tukien yritysten kasvua, innovaatioita ja kilpailukykyä. Myös pääomasijoittaminen on kehittynyt Suomessa erityisesti kasvuyritysten rahoitukseen, jossa tarvitaan omaa pääomaa kantamaan riskiä. Uudistuva valtion pääomasijoitusyhtiö Tesi (Suomen Teollisuussijoitus Oy) edistää suorilla ja rahastosijoituksilla innovatiivisten, kasvuhakuisten yritysten kasvuloikkaa tarjoamalla pitkäjänteistä rahoitusta ja asiantuntemusta niiden kehittämiseen ja kansainvälistymiseen. Hallitusohjelmassa Tesille on annettu huomattavasti aikaisempaa suurempi teollisuuspoliittinen tehtävä²⁴, johon kuuluu mm. kilpailukykyisen korkean arvonlisän toimialojen luominen, teollisen mittakaavan hankkeiden vauhdittaminen ja yksityisen pääoman katalysointi.

²³ Tesin toiminnan uudistaminen: tavoitteet ja sijoitusstrategia vuosille 2025-2029 – työryhmän keskeiset ehdotukset

²⁴ Kevään 2024 kehysriihen ns. Kasvupaketissa Tesille myönnettiin 300 milj. € lisäpääomitus teollisiin investointeihin tehtäviin suoriin sijoituksiin.

3.8 Alueiden vahvuudet teollisuuden voimavarana

Väestö- ja elinkeinorakenteiden kehitys yhdessä globaalien muutosvoimien kanssa on vaikuttanut jo pitkään alueellisten erojen kasvuun Suomessa. Teollisuuspolitiikassa toimenpiteissä on tärkeää tunnistaa ja hyödyntää alueiden erilaiset vahvuudet ja voimavarat. Monet teollisuusalat ovat varsin paikkasidonnaisia esimerkiksi logististen yhteyksien, raaka-aineiden saannin, alihankintaverkostojen tai osaavan työvoiman saatavuuden vuoksi. Alueet eroavat suuresti yritysten ja uusien investointien sijoittumisessa. Puhtaan siirtymän investoinnit ja investointiaikeet painottuvat läntiseen ja osin eteläiseen Suomeen. Pohjois-Suomessa kilpailu muiden Pohjoismaiden kanssa osaavasta työvoimasta uusien puhtaan siirtymän investointien houkuttelussa on keskeinen tämän hetken ja tulevaisuuden alueellinen erikoispiirre. Venäjän rajan ja markkinoiden sulkeutuminen on vaikuttanut erityisen voimakkaasti itäisen Suomen elinkeinon ja teollisuuden kehitysedellytyksiin.

Teollisten keskittymien merkitys vetovoimaisina investointiympäristöinä on kasvava ja niiden kehittäminen tarjoaa mahdollisuuden yhdistää kansalliset ja aluetason toimet vaikuttavasti. Sähköistymisen myötä toimialojen prosessit kehittyvät samankaltaisemmiksi, jolloin mahdollisuudet synergiaetuihin kasvavat. Myös intressi erilaisten sivuvirtojen hyödyntämiseen on aiempaa suurempi, mikä suosii tuotantolaitosten sijoittumista lähemmäksi. Teollisuuslaitosten keskittyminen on järkevää myös puhtaan energian tarjonnan sekä muiden logistiikan ja infrastruktuurin tehokkuusetujen kannalta. Puhtaan energian hyödyntäminen lähellä sen tuotantoa yhdistettynä tehokkaaseen logistiikkaan, infrastruktuuriin ja materiaalivirtoihin sekä sektorirajat ylittäviin synergiaetuihin korostaa teollisten keskittymien merkitystä uusien investointien houkuttelussa ja kasvun keskuksina. Teollisten keskittymien sekä teollisuuspuistojen merkitys on kasvava ja tunnistettu myös EU:n teollisuuspolitiikassa.

4. Teollisuuspolitiikan avainkysymykset Suomessa

Teollisuuspoliittisen strategian²⁵ ohjausryhmä työsti strategiaa neljän avainkysymyksen pohjalta:

1. Miten saamme Suomeen enemmän investointeja vahvistamaan teollista perustaa
2. Miten tuemme vakiintuneiden teollisuudenalojen uudistumista niiden tuottavuuden ja jalostusarvon kasvattamiseksi ja kilpailukyvyn vahvistamiseksi
3. Miten edistämme uusien alojen vahvistumista merkittäviksi teollisuuden kasvualoiksi, monipuolistamaan elinkeinorakennetta
4. Miten varmistamme teollisuuden tarvitsemien osaajien saatavuuden

Teollisten investointien saamisella Suomeen on ratkaiseva merkitys teollisuuden uudistumiselle ja pitkän aikavälin kilpailukyvyille. On olennaista, että investointeja saadaan toimintoihin, jotka kasvattavat kotimaista arvonluontia, nostavat tuotannon jalostusarvoa ja parantavat tuottavuutta. Suomella on useita vahvuuksia investoinneista kilpailtaessa, liittyen mm. puhtaan energian kohtuuhintaiseen tarjontaan, vahvoihin energian siirtoverkkoihin, ennakoitavaan hallintoon sekä raaka-aineiden kestävään tarjontaan. Puhtaan siirtymän globaali investointiaalto tarjoaa Suomelle ainutlaatuisen mahdollisuuden teollisen perustan uudistamiseen, liittyen esimerkiksi vetyyn pohjautuviin uusiin liiketoimintoihin.

Suomen teollisuuden globaalin kilpailuaseman säilyttäminen haastaa **vakiintuneet toimialat uudistumaan jatkuvasti**. Tekoälyn ja muiden murrosteknologioiden nopea kehittyminen edellyttää teknologian vahvaa hyödyntämistä tuotannossa, arvoketjujen hallinnassa ja ratkaisujen kehittämisessä. Samalla palveluiden merkityksen kasvu luo entistä suurempia mahdollisuuksia skaalautuvalle kasvulle. Digitaalisaation edistyminen yrityksissä on ratkaisevaa, jotta niiden tuottavuus voi nousta seu-

²⁵ Teollisuuspoliittinen strategia, ohjausryhmän raportti. TEM:n julkaisu 2024:49. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/165954>

raavalle tasolle. Tämä vaatii aiempaa vahvempia investointeja aineettomaan pääomaan. Samoin puhdas siirtymä ja kestävyysvaatimusten lisääntyminen avaavat suomalaisille tuotteille ja palveluille merkittäviä kasvumahdollisuuksia.

Uusien kasvualojen vahvistaminen liittyy Suomessa vahvaan osaamiseen useilla toimialoilla ja teknologia-alueilla. Kehittyneiden osaamiskeskittymien ympärille voidaan keskipitkällä aikavälillä synnyttää globaalisti kilpailukykyisiä liiketoimintoja ja näiden varaan uusia kasvualoja. Vahva ja kokonaisvaltainen TKI-toiminta sekä tiivis yhteistyö yritysten, tutkimuskentän ja rahoitustoimijoiden kesken on olennaisen tärkeää, samoin kuin julkisia ja yksityisiä voimavaroja kokoavat strategiset valinnat. Teollisuuspolitiikan toimia tarvitaan erityisesti uusien ratkaisujen viemiseksi markkinoille ja näiden aihoiden kasvattamiseksi teolliseen mittakaavaan. Yritysrakenteen monipuolistamisen kannalta olennaista on keskisuurten yritysten kasvu. Puolustusteollisuuteen ja kaksoiskäyttökäyttöteknologioihin liittyy Suomen Nato-jäsenyyden myötä erityisiä kasvumahdollisuuksia.

Useiden teollisuudenalojen kohtaamat haasteet **osaavan työvoiman saatavuudessa** on kriittinen kysymys teollisuuden uudistumiselle ja investoinneille. Globaali kilpailu osaajista on kovaa ja myös koulutustason yleiselle nostamiselle on tarvetta. Tällä hetkellä suomalaiset vientiyritykset työllistävät matalammin koulutettua henkilöstöä kuin pohjoismaiset verrokkinsa, mikä vaikuttaa myös tuottavuuden kehitykseen. Tarvetta on paitsi julkisin varoin toteutettavan koulutuksen uudistuksille, myös työnantajien itsensä toteuttaman ja kustantaman koulutuksen kehittämiseksi. Yrityspalveluilla, kuten TE-palveluja koskevilla uudistuksilla, voidaan osaltaan vastata näihin haasteisiin. Osaajapulaan vastaamiseksi tarvitaan Suomessa jo asuvien henkilöiden työllistymisen edistämisen lisäksi myös kansainvälistä rekrytointia.

Valtiontukipolitiikka ja kilpailun edistäminen

Kysymys Suomen linjasta EU:n valtiontukipolitiikkaan nousi konkreettisesti esille hallituksen antaessa asetuksen puhtaan siirtymän teollisten investointien tukiohjelmasta tammikuun 2025 alussa. Ohjelma koskee Suomessa toteutettavia investointeja, joiden tukikelpoiset kustannukset ovat vähintään 30 miljoonaa euroa, vuodelle 2025 ohjelmalle on varattu 400 miljoonaa euroa. Hallitus päätti siis hyödyntää EU:n väliaikaisen kriisipuitteen (TCTF) tarjoaman mahdollisuuden vauhdittaa merkittäviä investointeja teollisuuden vähähiilistämiseksi ja energiatehokkuuden parantamiseksi.

Elinkeinoministeri perusteli tätä avausta sillä, ettemme voi ummistaa silmiämme muuttuneelta kilpailuympäristöltä, jos haluamme varmistaa keskeisten investointien

toteutumisen Suomessa. Kansainvälinen kilpailu investoinneista on kovaa ja enenevässä määrin valtiot kilpailevat niistä myös investointituilla. Siksi on olennaista, että Suomella on käytössä myös tukimuotoinen investointityökalu tilanteisiin, joissa sellaista tarvitaan.

Investointitukiohjelman luomisesta huolimatta Suomen linja EU:n valtiontukipolitiikkaan ei ole muuttunut. Pienenä avotaloutena Suomen etu on edistää EU:n tasolla politiikkaa, joka turvaa tasaveroiset olosuhteet sisämarkkinoilla ja tukee EU:n markkinoiden säilymistä kilpailullisina, avoimina ja kilpailukykyisinä. Suomi on katsonut, että valtiontukipolitiikka tukee kasvua parhaiten, kun tuet kohdistuvat markkinapuutteisiin. Toimivat ja kilpaillut markkinat ovat talouden tuottavuuden ja kehityksen kannalta avainasemassa ja ne kannustavat yrityksiä kehittämään toimintaansa ja luomaan uusia liiketoimintaratkaisuja. Suomi on lähtökohtaisesti tukenut sellaisia sääntöjen joustoja, joilla on helpotettu ja yksinkertaistettu valtiontukien myöntämistä teollisuuden uudistumiseen, kuten vihreään ja digitaaliseen siirtymään, siten että kilpailun vääristymät jäävät rajallisiksi.

Suomen teollisuuspolitiikan vahvuudet, heikkoudet, mahdollisuudet ja uhat

Toimintaympäristön kehityksen ja muutosvoimien perusteella Suomen teollisuuspolitiikan lähtökohdat voidaan SWOT-analyysiä käyttäen kiteyttää seuraavasti:

Kuva 4: Suomen teollisuuspolitiikan SWOT

Vahvuudet <ul style="list-style-type: none">• Yhteiskunnallinen vakaus ja ennustettavuus• Laadukas työvoima ja korkea osaamistaso• Koulutetun työvoiman suhteellisesti alhainen kustannustaso• Kohtuuhintaista puhdasta energiaa ja toimiva energiainfra• Julkinen rahoitus kasvuyrityksille ja T&K-toimintaan• Kriittisten mineraalien tarjonta ja osaaminen	Heikkoudet <ul style="list-style-type: none">• Pieni kotimarkkina ja etäisyys keskeisiin markkinoihin• Vetovoima osaajien houkuttelemiseksi• Keskittynyt vientiteollisuus• Alhaiset investoinnit aineettomaan pääomaan• Riskinotto-kyky ja –halukkuus erityisesti suurissa investoinneissa
Mahdollisuudet <ul style="list-style-type: none">• Puhtaan siirtymän luoma kysyntä• Ennakoitava luvitus ja sääntely-ympäristö vetovoimatekijänä• Tuottavuutta ja uutta liiketoimintaa tekoälystä ja digistä• Useita lupaavia ja kasvavia teknologiakeskittymiä• Biopohjaiset materiaalit• Nato-jäsenyyden myötä tiivistynyt läntinen yhteistyö• Puolustusteollisuus ja kaksikäyttö-tekniologia	Uhat <ul style="list-style-type: none">• Valtiontukikilpailu ja EU:n sisämarkkinoiden toimimattomuus• Geopoliittiset riskit kuten kaupan esteet ja talouspakotteet• Suomelle epäedullinen EU:n teollisuuspolitiikka• Energiainfrastruktuurin kyky vastata uusiin tarpeisiin• Osaamistason heikkeneminen ja kilpailu osaavasta työvoimasta• Ilmastonmuutoksen ja luontokadon kerrannaisvaikutukset

Lähde: Teollisuuspoliittisen strategian sihteeristö

5. Tavoitteet ja ehdotukset politiikkatoimiksi

Teollisuuspoliittisen strategian ohjausryhmä tunnisti seitsemän tavoitetta, joiden saavuttamiseksi se ehdotti harkittavaksi politiikkatoimia. Kunkin tavoitteen osalta todetaan hallituksen käynnistämät rinnakkaiset hankkeet, jotka ovat teollisuuspoliittisen strategian tavoitteiden kannalta keskeisiä. Kuhunkin tavoitteeseen liittyy myös aktiivinen EU-vaikuttaminen ja niiden osalta tunnistetaan Suomen kannalta keskeisimmät EU:n teollisuuspolitiikan kysymykset. Tämä seitsemään tavoitteeseen perustuva jäsenitys on esitetty alla tiivistettynä, palvelemaan eduskunnan keskustelua teollisuuspolitiikan painopisteistä ja keinoista.

Avainkysymykset	Tavoitteet
Investointien saaminen Suomeen	Kehitämme toimintaympäristön kilpailukykyä investointien houkuttelemiseksi
Vakiintuneiden teollisuudenalojen uudistuminen	Tehostamme julkista rahoitusta yksityisen rahoituksen vivuttamiseksi
Uusien kasvualojen vahvistaminen	Kasvatamme arvonalisää ja tuottavuutta panostamalla aineettomaan pääomaan
Osaajien saatavuuden varmistaminen	Luomme kasvua tutkimuksesta, innovaatioista ja kansainvälisistä verkostoista
	Hyödynnämme puhtaan siirtymän sekä bio- ja kiertotalouden mahdollisuudet
	Panostamme logistiikkaan, infrastruktuuriin ja teollisiin keskittyisiin
	Varmistamme osaavan työvoiman saatavuuden

Strategia perustuu ensisijaisesti horisontaalisiin, uudistumista tukeviin toimenpiteisiin, joilla kohennetaan teollisuuden yleisiä toimintaedellytyksiä ja vaikutetaan yritysten toimintaympäristöön toimialasta riippumatta, vääristämättä markkinoiden toimivuutta.

5.1 Kehitämme toimintaympäristön kilpailukykyä investointien houkuttelemiseksi

Tavoite

Tavoitteena on vahvistaa Suomen investointiympäristön vetovoimaa parantamalla sääntelyn ja lupaprosessien sujuvuutta ja ennakoitavuutta, tarjoamalla pitkäaikainen näkyvä toimitusvarman kohtuuhintaisen puhtaan energian ja kestävien raaka-ainesten tarjontaan sekä huolehtimalla teollisuuden tarvitsemien osajien saatavuudesta. Suomen investointiympäristön kilpailukykyyn varmistamiseksi ylläpidetään riittävää, vaikuttavasti kohdennettujen julkisten tukien valikoimaa.

Käynnissä olevat hankkeet

- Puhtaan siirtymän teollisten investointien tukiohjelma, perustuen EU:n väli- ja siirtymäpuitteiden mahdollistamaan tukeen. Valtionavustuksia voidaan myöntää merkittävälle investoinneille teollisuuden tuotantoprosessien vähähiilistämiseksi ja energiatehokkuuden parantamiseksi. Hakuaika keväällä 2025, hallitus kohdentaa tukiohjelmaan yhteensä 400 milj. euroa avustusvaltuutta vuonna 2025.
- Verohyvitys suurille ilmastoneutraaliin talouteen tähtääville investoinneille. EU:n väli- ja siirtymäpuitteisiin perustuen verohyvitys voidaan myöntää vuoden 2025 loppuun mennessä toteutettavaksi päätetyille hankkeille. Yritys saa vähentää osan investointikustannuksistaan yhtiön maksettavaksi tulevasta yhteisöverosta. Haku avataan keväällä 2025.
- Valtion uuden yhdistetyn pääomasijoitusyhtiön (Tesi-konserni) toiminta alkaa keväällä 2025. Tesille annetaan nykyistä vahvempi teollisuuspoliittinen rooli, jota toteutetaan aiempaa suuremmissa määrin suorien sijoituksin. Kevään 2024 kehysriihessä Tesille suunnattiin lisäpääomitus yhteensä 300 milj. euroa (100 milj. €/v) vauhdittamaan teollisen mittakaavan investointeja sekä teknologiaritysten skaalausvaihetta.

- Investointien edistämisen uusi toimintamalli, ml. investointinyrkki, jonka tavoitteena on kehittää ja systematisoida strategisten investointien edistämiseksi tehtävää työtä.
- Luvituksen sujuvoittaminen poikkihallinnollisella koordinaatiolla ja lupamenetelyiden uudistuksilla. Työ jakautuu VM-vetoiseen aluehallinnon viranomaisrakenteen uudistukseen ja YM-vetoiseen palvelujen ja lainsäädännön kehittämiseen. Uuden rakenteen mukaiset virastot aloittavat toimintansa vuoden 2026 alussa.

Harkittavat uudet toimenpiteet

- Osoitamme tarvittavat resurssit luvituksen sujuvoittamisen toimeenpanoon.
- Kehitämme sääntely-ympäristön ennakoitavuutta sekä yritys- ja innovaatiomyönteisyyttä.
- Vahvistamme investointinyrkin toimintaedellytyksiä parantamalla investointiympäristön kehitystä koskevaa tietopohjaa.
- Selvitämme vaihtoehtoisia kannustimia investoinneille ja varmistamme, että EU:n väliaikaisen kriisipuitteen mahdollinen jatko vuoden 2025 jälkeen palvelee myös Suomen tavoitteita.

EU-taso: Investointien edistäminen

EU:in suuntautuvien investointien edistämiseen komissio aikoo ehdottaa kilpailukyvyyn koordinaatiovälinettä, jolla identifioidaisiin erityisesti innovaatioihin, vähähiilistymiseen ja taloudelliseen turvallisuuteen liittyviä strategisia investointitarpeita. Samalla EU-tason ja jäsenvaltioiden toimia pyritään sovittamaan yhteen mm. teollisuus-, tutkimus- ja investointipolitiikan osalta. Strategisesti tärkeiden rajat ylittävien IPCEI-hankkeiden prosessia on ehdotettu muutettavan mm. sujuvoittamalla rahoitusta ja laajentamalla soveltamisalaa uusille toimialoille sekä läpimurtoinnovaatioita pidemmälle. Keskusteluun on noussut mahdollisuus, että IPCEI-hankkeiden rahoitukseen suunnattaisiin valtiontukien ja yksityisen rahoituksen rinnalla myös EU:n rahoitusta.

Tavoitetila Suomen kannalta:

- Tärkeiden yhteiseurooppalaisten projektien rahoituksen edellytyksenä säilyy vaatimus teollisuuden uudistumiseen tähtäävistä toimista, eikä rahoituksen ehtoja väljennetä niin, että tukea voisi käyttää taantuvan teollisuuden säilyttämiseen.

5.2 Tehostamme julkista rahoitusta yksityisen rahoituksen vivuttamiseksi

Tavoite

Kehitetään julkisten rahoittajien palvelutarjoamaa (ns. rahoitus- ja palvelupolku) entistä synergisemmäksi kokonaisuudeksi, jossa aukkopaikat ja päällekkäisyydet on minimoitu. Tavoitteena on yksityisen rahoituksen maksimointi, eli tehokas vivuttaminen mahdollisimman pienellä julkisella rahoituksella sekä EU-rahoituksen tehokkaampi hyödyntäminen suomalaisten kasvuyritysten ja investointien rahoittamisessa.

Käynnissä olevat hankkeet:

- Valtion pääomasijoitustoimintaa tehostetaan keskittämällä se Suomen Teollisuussijoitus -konserniin. Tesille annetaan uusi vahvempi teollisuuspoliittinen rooli ja vahvemmat resurssit uuden tehtävän toteuttamiseksi.
- Finnveran lainsäädäntöuudistus viennin edistämisen rakenteiden ja Finnveran vientiä tukevan roolin vahvistamiseksi, takaus- ja takuuvastuisiin liittyvät julkisen talouden riskit huomioiden.
- Finanssialan kasvustrategiassa (VM) selvitetään, miten finanssiala voisi edistää nykyistä vahvemmin kestäväää talouskasvua ja samalla luoda lisää työtä ja verotuloja Suomeen.
- Elinvoimakeskusten perustaminen osana valtion aluehallintouudistusta.

Harkittavat uudet toimenpiteet:

- Tiivistämme julkisten yritysrahoittajien yhteistyötä ja kehitämme niiden työnjakoa kasvupotentiaalia omaavien hankkeiden rahoituksessa.
- Lisäämme kasvurahoitusta yksityisen ja julkisen rahoituksen yhteistyöllä sekä selvitämme tehokkaimpia keinoja julkisten rahoittajien osallistumiseksi tuotteistamiseen, kaupallistamiseen sekä pilotti- ja demonstraatiohankkeisiin ja niiden skaalaamiseen liittyvien riskien jakamiseen.
- Kytkeämme tulevat elinvoimakeskukset ja kunnille siirtyvät TE-palvelut tiiviisti osaksi alueellisia yrityspalveluekosysteemejä ja tehostamme EU:n alue- ja rakennepolitiikan rahastojen vaikuttavaa käyttöä teollisuuspolitiikan tavoitteisiin.

EU-taso: Rahoituksen välineet

EU-tason toimia voidaan rahoittaa joko kansallisilla kontribuutioilla tai EU:n varoilla. Uuden komission kaudelle on kaavailtu investointien edistämiseen tähtävästä kilpailukykyrahastosta, jonka alle koottaisiin useita EU:n rahoitusohjelmia yhdeksi kokonaisuudeksi ja joka mahdollisesti sisällytettäisiin seuraavaan EU:n monivuotiseen rahoituskehykseen.

Tavoitetila Suomen kannalta:

- EU:n teollisuuspoliittisia toimenpiteitä edistetään pääosin markkinaehtoisin instrumentein.
- Investointipolitiikka kehittyy EU:ssa tavalla, jolla kyetään vähentämään kansallisia valtiontukia ja jossa tukivälineet perustuvat kilpailuun hankkeiden laadulla.

5.3 Kasvatamme arvonlisää ja tuottavuutta panostamalla aineettomaan pääomaan

Tavoite

Tavoitteena on lisätä yritysten investointeja aineettomaan pääomaan sekä tieto- ja viestintäteknologioiden hyödyntämiseen verrokkimaiden tasolle, liiketoiminnan arvonlisän kasvattamiseksi. Tavoitteena on myös tuottavuutta ja kilpailukykyä vahvistavien uusien teknologioiden, kuten tekoälyn, hyödyntäminen mahdollisimman monessa yrityksessä, mukaan lukien pk-yritykset.

Käynnissä olevat hankkeet

- Kasvuyrittäjyyden ohjelma erityisesti keskisuurten yritysten kasvun vauhdittamiseksi, toimialasta riippumatta. Ohjelma pyrkii monipuolistamaan elinkeinorakennetta, jotta talouden resilienssi ja kyky reagoida kysynnän muutoksiin markkinoilla vahvistuvat.
- Kansallinen IPR-strategia, jonka tavoitteena on innovaatiotoimintaa ja luovaa työtä tehokkaasti tukeva IPR-toimintaympäristö vuonna 2030. Strategiaa toimeenpannaan eri organisaatioissa.

- Datatalouden kasvuohjelma, jolla vahvistetaan yritysten valmiuksia hyödyntää dataa liiketoiminnan sekä tuotteiden ja palveluiden kehittämiseen. Käynnistys keväällä 2025, jatkuu joulukuuhun 2026.

Harkittavat uudet toimenpiteet

- Kannustamme nykyistä useampia yrityksiä investoimaan aineettomaan pääomaan arvioimalla kokemuksia uuden T&K-verovähennyksen toiminnasta ja selvittämällä sen laajentamista kattamaan monipuolisemmin yritysten panostuksia aineettomaan pääomakantaan.
- Tunnistamme datan keskeisenä tuotannontekijänä ja siihen liittyvät kyvykkyydet ja infrastruktuurin teollisuuden uudistamisen edellytyksenä. Kehitämme standardisoitua datainfrastruktuuria datan hyödyntämisen mahdollistamiseksi.

EU-taso: Teollisuuden kilpailukyvyn vahvistaminen

EU on pyrkinyt edistämään eurooppalaisen teollisuuden kilpailuasemaa mm. valituille sektoreille kohdennetuilla toimenpidekokonaisuuksilla. Draghin kilpailukykyraportissa on listattu kokonaisuudet, joita analysoidaan tarkemmin ja joihin liittyen ehdotetaan toimenpiteitä: energia, raaka-aineet, digitalisaatio ja edistyneet teknologiat, nopeat laajakaistat, tietojenkäsittely ja tekoäly, puolijohteet, energiaintensiivinen teollisuus, puhtaat teknologiat, autoteollisuus, puolustus, avaruus, lääketeollisuus ja liikenne. Puolustusteollisuuden vahvistuva rooli voi tuoda merkittävää lisäarvoa teollisuudelle vahvan TKI-yhteistyön ja yhteishankintojen kautta. Lisäksi energiaintensiiviselle perusteollisuudelle sekä autoteollisuudelle on kaavailtu EU-tason kohdennettuja toimenpiteitä.

Tavoitetila Suomen kannalta:

- EU:n teollisuuspolitiikka pyrkii lähtökohtaisesti kaikkien sektorien yleistä toimintaympäristöä vahvistaviin horisontaalsiin toimiin.
- Euroopan investointipankin ja EU:n kilpailukyvyn kehittämiseen tähtäävän (mm. Horisontti Eurooppa ja InvestEU) rahoituksen käyttö voitaisiin sallia puolustusteollisuuden ja kaksikäyttötuotteiden kehitykseen. Suomalaisyrietykset kiinnittyvät puolustusteollisuuden näkökulmasta potentiaalsiin EU:n rahoittamiin hankkeisiin.

5.4 Luomme kasvua tutkimuksesta, innovaatioista ja kansainvälisistä verkostoista

Tavoite

Tavoitteena on saada yrityksiä lisäämään panostuksiaan T&K-toimintaan sekä kohdentaa julkisia kehittämispanostuksia entistä vaikuttavammin teemoihin, joissa tunnustetaan parhaat kasvumahdollisuudet ja joihin yritykset ovat halukkaita suuntaamaan omia resurssejaan. Yritysten T&K-panostusten lisäämiseksi pyritään lisärahoitusta suuntaamaan merkittävässä määrin yritysrelevantin yhteistutkimuksen sekä yritysten ja niitä palvelevan T&K-osaamisen vahvistamiseen. Yrityksille suunnattujen kansainvälistymispalveluiden kehittämisen yhteydessä varmistetaan toimiva yhteys TKI-toimintojen ja vienninedistämisen kesken.

Käynnissä olevat hankkeet

- Valtion T&K-panostusten kasvattaminen talous- ja tuottavuuskasvun tukemiseksi. Tavoitteena 1,2 % osuus BKT:sta vuonna 2030, yksityiset panostukset mukaan luettuina 4 % osuus. Hallituksen päätösten mukaisesti valtion T&K-rahoitus kasvaa kehyskauden loppuun mennessä arviolta 3,75 mrd. euroon/v.
- T&K-rahoituksen monivuotiseen suunnitelmaan (13.6.2024) sisältyy kuvaus tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiojärjestelmän nykytilasta, järjestelmää koskevat tavoitteet sekä tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoituksen päälinjaukset. Suunnitelman toimeenpano tapahtuu eri hallinnonaloilla. Tutkimus- ja innovaationeuvosto seuraa suunnitelman toimeenpanoa ja vaikuttavuutta sekä linjaa strategisista valinnoista keväällä 2025.
- Teknologiapolitiikan tiekartan valmistelu, jonka tueksi on asetettu poikkihallinnollinen teknologiapolitiikan yhteistyöryhmä.
- Terveys- ja hyvinvointialan kasvua ja uudistumista vauhdittava tutkimus-, kehittämis- ja innovaatio-ohjelma (sisältäen terveysteknologian käytön ja viennin edistämisen) tehdään jatkona terveysalan TKI-kasvustrategialle.
- Kvanttistrategia, joka tukee yritysten ja tutkimusorganisaatioiden valmiuksia hyödyntää kvanttilaskennan ja -teknologioiden mahdollisuuksia radikaalien, uusien ratkaisujen kehittämisessä ja vahvistaa alan osaamista sekä pitkäjänteistä arvonluonnin kehitystä. Valmistuu keväällä 2025.
- Kansallinen standardointistrategia suomalaisten yritysten kilpailukykyyn tukemiseksi ja EU:n strategisen autonomian vahvistamiseksi Suomelle kriittisillä aloilla.

Harkittavat uudet toimenpiteet:

- Julkisten kehittämispanostusten vaikuttavan kohdentamisen tueksi tuotamme TEM-hallinnossa näkemyksen niistä teemoista, joissa tunnistamme parhaat kasvumahdollisuudet ja joihin yritykset ovat halukkaita suuntaamaan omia resurssejaan.
- Kannustamme yrityksiä lisäämään panostuksiaan T&K-toimintaan suuntaamalla valtion lisärahoitusta yritysrelevanttiin yhteistutkimukseen ja T&K-osamiseen sekä panostamme yhteiskäyttöisiin tutkimus- ja teknologiainfrastruktuureihin, samoin kuin yrityksiä palvelemaan datainfrastruktuuriin sekä suurteho- ja kvanttilaskentaan.
- Parannamme yrityksille suunnattuja kansainvälistymis- ja vienninedistämispalveluita ja varmistamme toimivan yhteyden TKI-toimintojen ja vienninedistämisen kesken.
- Hyödynnämme strategisesti Suomen kansainvälisiä verkostoja, huomioimme puolustustarvikkeiden ja kaksikäyttötuotteiden laajentuneet markkinat ja huolehdimme, että hyvin toimivat hallitusten väliset yhteydet palvelevat alan yritysten vientiponnisteluja.

EU-taso: Innovaatiot ja TKI-puiteohjelma

Uusien innovaatioiden ja niiden kaupallistamisen merkitys sekä EU:n innovaatiokuilun kurominen suhteessa kilpailijamaihin ohjaavat teollisuuden tuottavuuden kasvattamiseen tähtääviä toimia. Keskiössä tulevat olemaan erityisesti tekoäly ja digitalisaatio sekä teollisuuden yhteistyön kehittäminen datan jakamisessa. Tavoitteena on virtaviivaistaa sääntelykehystä, helpottaa riskipääoman saantia sekä ottaa käyttöön uusia ratkaisuja ja teknologioita.

Tavoitetila Suomen kannalta:

- TKI-puiteohjelma palvelee yritysten tarpeita laajasti ja vaikuttavasti. Hankkeiden laatuun perustuva kilpailu säilyy TKI-puiteohjelman kantavana periaatteena.
- Seuraava TKI-puiteohjelma edistää tutkimuksen ja teollisuuden yhteistyötä.

5.5 Hyödynnämme puhtaan siirtymän sekä bio- ja kiertotalouden mahdollisuudet

Tavoite

Tavoitteena on auttaa suomalaisia yrityksiä hyödyntämään kestävyysvaatimusten avaamia kasvumahdollisuuksia sekä lunastamaan paikkansa uudelleen muovautuvissa arvoketjuissa. Tavoitteena on myös menestyä puhtaan siirtymän globaalissa investointikilpailussa, jossa Suomen valtteja ovat erityisesti puhtaan energian tuotanto ja energiainfrastruktuuri sekä merkittävät raaka-aine- ja vesivarat. Suomi profiloituu kilpailukykyisenä kestävä ja jalostava teollisuuden mahdollistajana sekä bio- ja kiertotalouden ratkaisujen tarjoajana.

Käynnissä olevat hankkeet

- Energia- ja ilmastostrategia tuottaa päivitetty skenaariot ja linjaukset energian tarpeesta, tuotannon kasvattamisesta ja päästökehityksestä sekä selvityksiä sähköverkkoihin ja -markkinoihin liittyen.
- Suurjänniteverkkotyöryhmä on esittänyt toimenpiteitä kasvavan sähköntuotannon ja -kulutuksen integroimiseksi suurjänniteverkkoihin.
- TEM:n fossiilittoman jouston mekanismia pohtiva työryhmä valmistele toimenpiteitä sähkömarkkinoiden jouston lisäämiseksi ja sähköntuotannon riittävyyden varmistamiseksi.
- Keskipitkän aikavälin ilmastosuunnitelmassa linjataan ns. taakanjakosektorin toimenpiteet (liikenne, rakennusten erillislämmitys, työkoneiden ja jätehuollon päästöt, osa maatalouden päästöistä sekä F-kaasut), joilla saavutetaan Suomelle asetetut päästötavoitteet.
- Kiertotalouden green deal on YM:n ja TEM:n johtama strateginen kiertotaloussitumus, jossa mm. teollisuusyritykset voivat tehdä vapaaehtoisia sitoumuksia luonnonvarojen käytön taittamisesta, resurssitehokkuuden parantamisesta ja resurssituottavuuden lisäämisestä.
- Toimialojen vähähiilisyystiekarttoja, joiden päivitys valmistui marraskuussa 2024, hyödynnetään energia- ja ilmastostrategian valmistelussa. Monimuotoisuustiekartat ovat keino saada tarkempi käsitys toimialojen luontovaikutuksista ja riippuvuuksista sekä luontokadon pysäyttämiseksi tarvittavista toimenpiteistä.
- Mineraalistrategia tarkastelee Suomen mineraaliklusterin nykytilannetta ja kehitysmahdollisuuksia sekä teollisuuden raaka-ainehuollon turvaamista ja kiertotalouden edistämistä. Strategia valmistui joulukuussa 2024.

- Kansallinen metsästrategia on vuoteen 2035 ulottuva yhteensovittava elinkeinostrategia, jossa kuvataan keskeiset metsäalan kehittämisen tavoitteet ja painopisteet. Metsästrategiaan liittyen aloitettiin alueellisten metsäohjelmien uudistaminen vuonna 2024.
- Suomalaisen ruoantuotannon pitkän aikavälin strategia julkaistaan joulukuussa 2025 valtioneuvoston periaatepäätöksenä. Lisäksi on käynnistetty elintarvikevientiä lisäävän ruoka-alan kasvuhjelman valmistelu.

Harkittavat uudet toimenpiteet

- Varmistamme hallitusohjelman mukaisesti kilpailukykyisen puhtaan energian saatavuuden ja toimitusvarmuuden sekä kehitämme energiaverkkoa vastaamaan kasvavia siirtotarpeita.
- Parannamme hallitusohjelman mukaisesti teollisuuden kykyä osallistua sähköjärjestelmän tasapainottamiseen, maksimoiden kokonaiskilpailukyvyyn ja puhtaasta energiasta jalostettavan lisäarvon.
- Tuemme teollisuuden sähköistymiskehitystä, resurssitehokkuutta, sivuvirtojen hyödyntämistä sekä fossiilisia raaka-aineita korvaavia raaka-ainelähteitä, materiaaleja ja jalosteita kiertotalousohjelman ja biotalousstrategian toimenpitein.
- Etsimme keinoja yritysten vastuullisuusraportoinnin sujuvoittamiseksi ja niille koituvan hallinnollisen taakan keventämiseksi sekä helpotamme pk-yrityksille suunnatuilla työkaluilla kestävyden osoittamista arvoketjuissa.

EU-taso: Puhtaan siirtymän ja bio- ja kiertotalouden vauhdittaminen

Puhtaan teollisuuden ohjelman (Clean Industrial Deal) tavoite on varmistaa yrityksille pääsy kohtuuhintaiseen, puhtaaseen ja toimitusvarmaan energiaan ja raaka-aineisiin kiertotaloutta unohtamatta. Ohjelma antaa suuntaa uuden komission myöhemmin annettaville säädöksille liittyen teollisuuden vähähiilistymiseen, kiertotalouteen ja bioteknologiaan. Myös ilmastolakia uudistetaan. Lisäksi komissio valmistelee biotalousstrategian, jossa huomioidaan biopohjaiset materiaalit, biovalmistus ja biokemia.

Tavoitetila Suomen kannalta:

- Digitaalisen ja puhtaan siirtymän tavoitteet säilyvät keskeisinä EU-investointien suuntaamisessa.
- Bio- ja kiertotalouden ratkaisut tunnustetaan laaja-alaisesti EU:n kilpailukyvyyn ja resilienssin edistäjinä.
- EU:n ilmasto- ja energiapolitiikka tunnistaa kaikki puhtaat teknologiat, kuten ydinenergian osana keinovalikoimaa ilmastonmuutoksen torjumiseksi.

5.6 Panostamme logistiikkaan, infrastruktuuriin ja teollisiin keskittymiin

Tavoite

Tavoitteena on turvata hyvin toimivat logistiset yhteydet ja infrastruktuuri teollisen toiminnan kehittymiselle ja eri puolilla maata sijaitsevien resurssien täysipainoiselle hyödyntämiselle. Tavaraliikenteen toimivuuden ja kilpailukyvyyn rinnalla varmistetaan energiainfrastruktuurin kehittäminen sekä digitaalisen infrastruktuurin toimintavarmuus ja turvallisuus avainteknologioiden hyödyntämiseksi. Luomalla hyvin toimivia teollisia keskittymiä on mahdollisuus saada Suomeen investointeja, joissa haetaan synergiaetuja mm. teollisuuden sivuvirtojen hyödyntämisestä, puhtaan energian tarjonnasta sekä logistiikan ja infrastruktuurin tehokkuudesta.

Käynnissä olevat hankkeet

- Hallitus on päättänyt huolehtia Fingridin ja Gasgridin investointikyvystä energian siirtoverkkojen kehittämiseksi hyvällä omistajaohjauksella sekä tarvittaessa vahvistamalla yhtiöiden pääomarakennetta.

- Teollisuuspuistojen /teollisten keskittymien merkitystä teollisuuden toimintaedellytyksille sekä keinoja keskittyminen vahvistamiseksi on kartoitettu TEM:n tilaamassa selvityksessä, joka valmistui tammikuussa 2025²⁶.
- Itäisen ja Pohjoisen Suomen –ohjelmien tavoitteena on edistää mahdollisuuksien täysimääräistä hyödyntämistä taloudellisen kasvun, alueellisen elinvoiman, investointien vauhdittamisen, osaamisen kehittämisen ja työvoiman saatavuuden näkökulmista. Ohjelmat on julkaistu 6.2.2025.

Harkittavat uudet toimenpiteet:

- Edistämme logistiikan alatyöryhmän määrittelemien tavoitteiden²⁷ saavuttamista teollisuuden logistiikan kehittämistarpeisiin vastaamiseksi, liittyen mm. huoltovarmuuteen, kansainväliseen saavutettavuuteen ja logistiikan kilpailukykyyn.
- Kehitämme digitaalista infrastruktuuria ja huolehdimme riittävästä palvelin-, laskenta- ja tiedonsiirtokapasiteetista.
- Luomme pitkän aikavälin kehittämiskuvan teollisuuden tarpeita parhaiten palvelevasta energiainfrastruktuurista, mukaan lukien kansallisen vedyn siirtoverkon alueellisten teollisuuskeskittymien välillä.
- Laadimme teollisten keskittymien kehittämisohjelman, joka yhdistää puhtaan energian hyödyntämisen tehokkaaseen logistiikkaan, infrastruktuuriin ja materiaalivirtoihin sekä sektorirajat ylittäviin synergiaetuihin.

EU-taso: Logistiikan, infrastruktuurin ja teollisten keskittymien kehittäminen

Kuljetusyhteyksien ja siirtoinfrastruktuurin merkitys on esillä EU:n sisämarkkinoiden toimivuuden ja strategisen autonomian kehittämisessä. Teollisten keskittymien sekä teollisuuspuistojen kasvava merkitys sektori-integraatiolle ja kilpailukykyille on tunnustettu myös EU:n teollisuuspolitiikassa kuten nettonollateollisuutta koskevassa säädöksessä, jossa teollisten keskittymien tavoitteena on luoda vähähiilisen teollisuuden klustereita.

Tavoitetila Suomen kannalta:

- Suomen logistiset erityispiirteet huomioidaan EU-tasolla ja Suomi hyötyy EU:n yhteisistä infrastruktuurihankkeista.

²⁶ Teollisuuspuistot uuden teollisuuspolitiikan instrumenttina: Selvitys teollisuuspuistoista ja niiden kehittämistarpeista osana Suomen teollisuuspolitiikkaa, TEM:n julkaisu 2025:9

²⁷ Teollisuuspoliittinen strategia, ohjausryhmän raportti. TEM:n julkaisu 2024:49. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/165954>

5.7 Varmistamme osaavan työvoiman saatavuuden

Tavoite

Tavoitteena on vastata useiden teollisuudenalojen kohtaamiin haasteisiin osaavan työvoiman saatavuudessa. Parannetaan koulutuksen laatua ja nostetaan koulutustasoa vastaamaan työelämän vaatimusten kasvua. Julkisin varoin toteutettavan koulutuksen rinnalla kehitetään myös työnantajien itsensä toteuttamaa ja kustantamaa henkilöstön koulutusta. Osaajapulaan vastaamiseksi edistetään Suomessa jo asuvien henkilöiden työllistymistä ja työvoiman tarjonnan lisäämistä sekä parannetaan työnteon kannusteita. Tämän rinnalla edistetään myös kansainvälistä rekrytointia.

Käynnissä olevat hankkeet:

- Työmarkkinauudistukset Suomen työmarkkinoiden kehittämiseksi joustavampaan suuntaan, tarkoituksena tukea työllisyyttä, talouskasvua, kilpailukykyä ja tuottavuuden kehitystä.
- Talent Boost –ohjelma vuosille 2023-2027, jonka puitteissa tuetaan osaajien kansainvälistä rekrytointia mm. sujuvoittamalla työperusteisia oleskelulupaprosesseja ja ulkomaisen osaamisen tunnistamista sekä edistämällä ulkomaalaisten opiskelijoiden työllistymistä opintojen jälkeen, lupaprosessin väärinkäytökset estäen.
- Kansallinen LUMA-strategia, jonka puitteissa edistetään luonnontieteiden, matematiikan ja tekniikan osaamista.
- TE-palvelujen siirto kunnille osaksi niiden elinvoimatehtävää. Tuomalla palvelut lähemmäksi yrityksiä ja työnhakijoita on tavoitteena parantaa työvoiman saatavuutta ja työntekijöiden nopeaa työllistymistä.

Harkittavat uudet toimenpiteet:

- Parannamme jatkuvan oppimisen mahdollisuuksia työelämässä muodostamalla tutkintoja pienempiä osaamiskokonaisuuksia ja joustavoittamalla opinpolkuja kaikilla koulutusasteilla.
- Lisäämme ammatillisessa koulutuksessa lyhytkestoisen, tutkinnon osaan tähtäävän oppisopimuskoulutuksen tunnettuutta ja tehostamme työelämässä hankitun osaamisen tunnustamista.
- Parannamme työvoiman osaamistarpeiden ennakointia huomioimalla koulutusmäärissä ja kansainvälisessä rekrytoinnissa nykyistä laaja-alaisemmin suunnitteilla olevat investoinnit ja kasvualat.

- Tuemme ulkomailla suoritettujen tutkintojen ymmärtämistä rekrytoivissa yrityksissä ja parannamme palvelukonseptia työn vuoksi Suomeen muuttaville.

EU-taso: Osaavan työvoiman saatavuuden varmistaminen

Osaamisen puute on nähty hidasteena EU:ssa syntyville innovaatioille, teknologian omaksumiselle ja vähähiilistymiselle. EU:n talous kärsii osaamisvajeesta, jota pahentaa työvoiman määrän väheneminen verrattuna kilpaileviin talouksiin. Draghin kilpailukykyraportin mukaan strategiset sektorit tarvitsevat kohdennettuja toimia osaamisen kehittämisessä. Ongelmana on paitsi julkinen sektori, myös teollisuuden riittämättömän osallistuminen työspesifin osaamisen kehittämiseen. Enrico Lettan raportissa ehdotetaan niin kutsuttua viidettä vapautta, joka tarkoittaisi koulutuksen, tutkimuksen ja tieteen vapaata liikkuvuutta.

Tavoitetila Suomen kannalta:

- Nykyistä suurempi osuus EU:n koheesiovaroista käytetään tuottavuutta ja innovaatioita edistäviin toimiin.
- Eurooppalaista korkeakoulu-yhteistyötä syvennetään. Jäsenmaat sitoutuvat Bolognan prosessissa sovittuun toimeenpanoon rajat ylittävän korkeakoulu-yhteistyön hallinnollisten ja lainsäädännöllisten esteiden vähentämiseksi.

6. Teollisuuspolitiikka elää ajassa

Hallitus antaa tämän selonteon eduskunnalle, koska talouden toimintaympäristön muutokset edellyttävät poliittista keskustelua Suomen teollisuuspolitiikan isosta kuvasta ja pitkän aikavälin linjauksista. Selonteko perustuu tuoreen teollisuuspoliittisen strategian seitsemän tavoitteen mukaiseen jäsenyykseen ja tuo keskusteluun strategian ohjausryhmän tekemät ehdotukset harkittavista uusista politiikkatoimista.

Selonteon laatimisen hetkellä esillä ovat presidentti Trumpin hallinnon suunnitelmat asettaa tuontitullit Kanadasta, Meksikosta ja Kiinasta sekä mahdollisesti myös Euroopasta tuotaville tuotteille. Nämä suunnitelmat merkitsevät epävarmuutta talouteen ja kansainväliseen kauppaan. Voimakkaat kauppapoliittiset toimenpiteet saattavat myös entisestään vahvistaa maailmantalouden blokkiutumista, jolloin suomalaiset yritykset joutuvat miettimään, kuinka hajauttaa liiketoiminnan riskejä ja muokata tuotanto- ja toimitusketjuja.

Talouden kansainvälisen toimintaympäristön nopea muuttuminen tekee teollisuuspoliittisesta keskustelusta entistäkin tarpeellisempaa. Samalla se haastaa ylläpitämään ajantasaista tilannekuvaa toimintaympäristön kehityksestä. Teollisuuspolitiikka elää ajassa, mikä ilmenee muun muassa niin, että valtioneuvosto tuo päivitettyä tilannekuvaa valiokuntien istuntoihin, kun eduskunta kevään aikana käy keskustelua tästä selonteosta.

Hallitus toivoo, että teollisuuspolitiikan selonteosta käytävä keskustelu tukee jaetun näkemyksen muodostamista Suomen teollisuuden menestymisen tekijöistä ja auttaa tunnistamaan vaikuttavimmat politiikkatoimet haasteisiin vastaamiseksi.